

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Anglie a křížové výpravy

Jiří Kárník

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: Obecné dějiny

Bakalářská práce

Anglie a křížové výpravy

Jiří Kárník

Vedoucí práce:

PhDr. ThLic. Drahomír Suchánek Ph.D. Th.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň duben 2012

Na tomto místě bych rád vyjádřil upřímný vděk vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. et ThLic. Drahomíru Suchánkovi, Ph. D. et Th. D. za jeho pomoc, cenné rady a pečlivé vedení.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. SITUACE PŘED KŘÍŽOVÝMI VÝPRAVAMI.....	5
2.1. Byzantská říše do roku 1095.....	5
2.2. Seldžukové a jejich vliv na Svatou zemi.....	8
3. PRVNÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA.....	13
3.1. Vyhlášení první křížové výpravy	13
3.2. Výprava velmožů do Svaté země.....	15
3.3. Anglie před, během a po křížové výpravě	23
4. DRUHÁ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA.....	29
4.1. Pád Edesského hrabství a začátek druhé křížové výpravy ...	29
4.2. Anglická výprava do Portugalska a reconquista Pyrenejského poloostrova.....	33
4.3. Tažení k Damašku a neúspěch výpravy	37
4.4. Anglie před, během a po druhé křížové výpravě	42
5. TŘETÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA	45
5.1. Bitva u Hattínu a vyhlášení třetí kruciáty.....	45
5.2. Tažení Richarda I. Lvího Srdce do Svaté země.....	51
5.3. Anglie před, během a po křížové výpravě	59
6. ZÁVĚR	63

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	66
8. RESUMÉ	69
9. PŘÍLOHY	70

1. ÚVOD

Historie křižáckých výprav je velmi rozsáhlá a zajímavá. Jádrem této bakalářské práce jsou první tři křižové výpravy. Důvodem volby tohoto tématu je skutečnost, že první tři křižové výpravy patří mezi nejdůležitější expedice. Sice se v dějinách ještě setkáme s dalšími šesti výpravami, ale ty je rozsahem nepředčily. Nejprve se ale tato práce zaměřuje na něco málo z historie Byzantské říše a Seldžuckých Turků.

Byzantská říše, dříve nazývaná Východořímská říše, vznikla roku 395 našeho letopočtu, kdy se římská říše rozdělila na dva celky, na Západořímskou říši a Východořímskou říši. Zatímco v roce 476 Západořímská říše zanikla pod tlakem gótských kmenů, východořímská říše prosperovala dál v koloběhu dějin. Formálně za prvního vládců Byzantské říše se považuje Herakleios I., který je vnímán jako první středověký panovník této říše. Byzantská říše střídala úspěchy s prohrami, mnohokrát musela odrazet útoky na vlastní hlavní město (např. Avarové se Slovy, Arabové a další). Nakonec v 11. století se říše dostala do největší krize za celou svojí existenci a ztratila 90 % svého území, konkrétně celou Anatolii. A tak roku 1095 požádal císař Alexios I. Komnenos o vojenskou pomoc od papeže Urbana II.

Seldžučtí Turkové byli národy, které se vyskytovaly na pláních dnešního Turkmenistánu. Byly to kočovné kmeny a časem se vydaly na západ. V průběhu 10. století narazily na nepokoje v bagdánském chalífátu, a tak si je najali vzbouření aristokraté jako žoldnéře. Turci postupně získávali moc. Během 11. století se jejich vůdce Seldžuk Beg pokoušel o vytvoření vlastní říše, ale nepovedlo se mu to. Až jeho nástupce Toghrul Beg byl úspěšný

Roku 1095 na clermontském koncilu byla vyhlášena první křižová výprava papežem Urbanem II. s cílem znovudobýt Boží hrob z rukou muslimů. Samotná výprava vyrazila o rok později a směřovala po souši

skrz Malou Asii. Mezitím v Anglii vládl syn Viléma Dobyvatele Vilém II. V časech před křížovou výpravou svedl boj o trůn se svým bratrem Robertem Normanským, který se později zúčastnil první křížácké výpravy.

Druhá křížová výprava se liší oproti první v tom, že se jí poprvé účastní král z Evropy, a to konkrétně francouzský král Ludvík VII a římský král Konrád III. Výprava byla vyhlášena roku 1146. Jediný úspěch výpravy je v anglických rukou. Ti roku 1147 dobyli Lisabon. Na tom se podílel i anglický král Štěpán III. z Blois, ale ne osobně. Štěpán totiž sváděl boj o anglickou korunu s císařovnou Matyldou.

Třetí křížová výprava byla vyhlášena roku 1188 na popud prohry křížáckých vojsk v roce 1187 v bitvě u Hattínu. Účast na výpravě přislíbili římský císař Fridrich I. Barbarossa, francouzský král Filip II. August a anglický král Jindřich II., po jeho smrti syn Richard I. Lví Srdce. Po třetí křížové výpravě se Richard vracel zpět do anglického království, cestou zpět však byl zajat rakouským vévodou Leopoldem V. Babenberským. Po dvou letech věznění se nakonec Richard ocitl na území svého království. Některá území království však byla dobyta jeho sokem francouzským králem Filipem II. Augustem, ale Richard většinu území dobyl zpět.

Cílem této bakalářské práce bylo seznámení s dějinami prvních třech křížových výprav a anglickým královstvím, popsal jsem vládu jejich králů, kteří vládli v oné době výprav a jejich míře účasti na těchto výpravách.

V první kapitole své práce jsem zajímal o historii Byzantské říše od jejího začátku až od roku 1095, kdy Alexios I. Komnenos požádal latinskou církev o vojenskou pomoc na znovudobytí Malé Asie. Poté jsem se zmínil o historii Seldžuckých Turků a jejich zásahu do chodu Byzantské říše a Svaté země.

Další hlavní událost, kterou jsem v práci zmínil, bylo vyhlášení první křížové výpravy v roce 1095 a její průběh (1096 – 1099). V další části mé

práce se probere tažení vojsk do Svaté země přes Malou Asii a dobývání měst, které byly v rukou emírů, a zakládáním tzv. latinských oblastí. Také jsem se v této kapitole zajímal o Anglické království a osobu Viléma II., který vládl v období první křížové výpravy.

Na dalších stránkách své práce jsem zmínil události související s druhou křížovou výpravou. Můj hlavní zájem se soustředil na anglické tažení na Pyrenejský poloostrov, kdy angličané osvobodili Lisabon roku 1147 a jeho přilehlá území. Popíšu zde pokračování výpravy do Svaté země, kterou vedl francouzský král Ludvík VII. V práci jsem se zaměřil i na vládu anglického krále Štěpána z Blois a jeho boj s císařovnou Matyldou o anglickou korunu.

V poslední kapitole jsem se zaměřil na třetí křížovou výpravu. Nejprve se budu zabývat bitvou u Hattínu (1187) a jejími důsledky pro Evropu a hlavně Anglii. Okrajově se práce zaměří na výpravu Fridricha I. Barbarossy. Nejvíce se v této kapitole se bude text zabývat panováním a osobní účastí na třetí křížové výpravě Richarda Lvího Srdce, jak se angažoval ve Svaté zemi, co dobyl a jaký důsledek to mělo na Svatou zemi. Neopomene se i jeho protivník Saladin, který byl též významnou osobností této doby, a jejich bitvě u Arsufu v roce 1191.

Při psaní této práce jsem využil dostupné literatury na téma křížových výprav a anglických dějin. Postupoval jsem progresivní metodou, tedy na základě chronologicky seřazených historických událostí, jež šly postupně za sebou. Dále jsem použil metodu přímou.

Z dostupné literatury bych chtěl zmínit Alfreda Dugana *Křížácké výpravy*, Věru Hrochovou *Křížáci v Levantě*, Siegfrieda Obermeiera *Richard Lví Srdce: Král, rytíř, dobrodruh* a Jonathana Phillipse *The Second Crusade: Extending the Frontiers of Christendom*. Tyto čtyři odborné publikace mě potěšili svou přehledností, chronologickým datováním a jednoduchostí. Naopak mě velice zklamali publikace od

Boba Stewarda *Bojovníci středověku* a Roberta Bartletta *England under the Norman and Angevin Kings*. Tyto publikace jsou velmi nepřehledné, první z publikací má občas špatné datování událostí a není zpracovaná podle odborné literatury. Druhá publikace je nepřehledná, je sice chronologicky řazená, avšak události jsou v této knize napsány nesystematicky.

2. SITUACE PŘED KŘÍŽOVÝMI VÝPRAVAMI

2.1. Byzantská říše do roku 1095

Byzantská říše, známá také jako Byzanc nebo východořímská říše, byla v období pozdního starověku a středověku významnou křesťanskou mocností, která se nacházela v oblasti východního středomoří. V roce 330 římský císař Konstantin Veliký povýšil starověkou obec Byzantion na hlavní město říše a přejmenoval ji na Konstantinopol. Během vnitřních krizí Římské říše v období pozdní antiky, se říše rozdělila na západní a východní část. Hlavním impulzem byla smrt posledního císaře celé římské říše Theodosia I. Ten měl totiž dva syny (Arcadia a Honoria) mezi něž císař říši rozdělil na dvě části.¹ „*Starší Arcadius (394–408) se stal vládcem na východě, kdežto mladšímu Honoriovi (395–423) připadla západní část říše*“.²

Východořímská říše, později Byzantská říše³, od svého vzniku prožila mnoho událostí. Koncem 4. století byla říše vystavena nájezdům germánských kmenů, následující století byla napadena hunskými kmeny, avšak po smrti Attilově tyto nájezdy ustaly.⁴ Během 6.-10. století říše prošla mnoha zkouškami a útrapami. Při hranicích říše se začaly objevovat nové kmeny (Pečeněhové, Bulhaři, Arabové) a ty začaly útočit na území Byzantské říše. Arabové dokonce napadli hlavní město říše Konstantinopol. Byzantská říše se ubránila jen díky silnému loďstvu. Na trůnu říše se během těchto pěti století vystřídala i řada panovnických dynastií, a to díky tomu, že říše nebyla vnitřně sjednocená. Roku 976 nastoupil na trůn energický a schopný vládce Basileios II. z makedonské

¹ ZÁSTĚROVÁ, B., Dějiny Byzance. Praha: Academia, 1994, s. 48.

² ZÁSTĚROVÁ, B., Dějiny Byzance. s. 48.

³ Byzantská říše název se začíná používat až v Humanismu v 16. století

⁴ GIBBON, E. Úpadek a pád římské říše. Praha: Levné knihy KMa, 2005, s. 185-188.

dynastie.⁵ Tento císař se odhodlal k válečným tažením, odrazil útoky Bulharů na západě říše a na východě vedl vojenská tažení proti Arabům. Na konci Basileovi vlády dosáhla Byzanc územního maxima.⁶

Roku 1025 umírá císař Basileios II. a Byzantská říše je na svém vrcholu. Říše zaujímal celou Malou Asii až k dnešní Arménii, sever Mezopotámie a Sýrii, Kypr, Krétu, Balkán s oblastmi na jih od Dunaje až po Terst a části jižní Itálie. Ochranu a obranu říše zajišťovala stálá armáda řízená z Konstantinopole, posílená nepravidelnými nebo regionálními vojsky.⁷ Po velkém dobytčím císaři nastupovali na trůn bezvýznamní a průměrní panovníci, kteří vládli vždy jen pár let. I přesto si dokázala Byzantská říše po určitou dobu udržet sílu a rozmezí svých hranic a ještě v roce 1032 připojil císař Roman III. Argyros město Edessa. Od roku 1042 byl na trůnu Konstantin IX. Ten byl uspokojen vývojem v říši a začal rušením různých válečných výprav (výprava na Sicílii) a rozpouštěním nepravidelných vojsk. V této době se na Blízkém Východě poprvé objevují Seldžučtí Turci a roku 1046 se v Arménii s nimi začali stýkat byzantské jednotky. Císař nezměnil názor ani potom, když v roce 1048 Pečeněhové vyplnili Balkán.⁸ *„Zamrzlý Dunaj umožnil přechod početným oddílům nájezdníků, avšak zhoubná epidemie ochromila jejich řady a hrozivý vpád skončil rychlou kapitulací Pečeněgů, jejich usídlením v říši a zařazováním do byzantské armády“.*⁹ V jižní Itálii si dělali na území Byzantské říše zálusk nově příchozí Normané. A

⁵ Makedonská dynastie vládla v Byzanci s přestávkami v letech 867-1056. Nejvýznamnější představitelé jsou Basileios I. a Basileios II.

⁶ TATE, G., Křižáci v Orientu. Praha: Slovart, 1996, s. 24-26.

⁷ TATE, G., Křižáci v Orientu. Praha: Slovart, 1996, s. 24-26.

⁸ MANGO, Cyril A. The Oxford History of Byzantium. Oxford : Oxford University Press, 2002, s. 183.

⁹ ZÁSTĚROVÁ, B., Dějiny Byzance. s. 219.

během Konstantinovi vlády se v roce 1054 uskutečnilo velké schizma katolickou a ortodoxní křesťanskou církví, obě církve se navzájem exkomunikovaly. Ovšem paradoxem je, že schizma, které vzniklo mezi oběma církvemi, bylo výsledkem jednání mezi papežem a císařem se spojit proti Normanům. Konstantin IX. se však pokoušel tyto výsledky zvrátit, ale po jeho smrti se už nic nestalo.¹⁰

V Malé Asii se postupně začali osmělovat Seldžučtí Turci a započali útok na říši. V roce 1067 se probili k městu Kaisareia¹¹ a pochodovali stále více na západ. Seldžukové pronikali s nesmírnou snadností skrz Byzantskou říši a to přimělo aristokracii k dosazení Romana IV. Diogena na císařský trůn. Nový vládce se ihned vrhl do reorganizace vojska, ale i přes malé úspěchy proti Turkům, v roce 1071 prohrál bitvu u Mantzikertu, kde byl i zajat. Tentýž rok, Normané dobyli město Bari, hlavní centrum Byzantské říše na Apeninském poloostrově. Turecký sultán Alp-Arslán Romana po bitvě propustil, ale v říši došlo k převratu, který vynesl na trůn Michaela VII. Dukasu. Rozpoutal se krátký boj mezi Romanem a Michaelem, ale Roman neměl podporu v říši a rychle podlehl. Ústřední vláda byla slabá a následovala různá povstání byzantských stratégů¹², většina z nich se opírala o pomoc seldžuckých Turků. Ale ani Michael VII. na trůně dlouho nezůstal a byl sesazen v roce 1078 Nikeforem Botaneiatem. Nikeforos III. Botaneiates však nedokázal zabránit rozpadu říše. A jak boje pokračovaly mezi elitou Byzantské říše, Turci využívali této situace, nejprve jako nájezdníci, poté jako žoldnéři. Takto dobyli město Nikaia¹³ v roce 1080, které se stalo jejich hlavním

¹⁰ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. Praha: Orbis, 1973 s. 19.

¹¹ antická Caesarea, dnešní Kayseri

¹² Stratégosové byli vojevní místodržící v Byzantské říši

¹³ dnešní Iznik

městem. A za dalších deset let dokázali (až na pár přístavních měst) obsadit celou Malou Asii.¹⁴

Jistý obrat přichází s novým císařem Byzantské říše Alexiem I. Komnenem, zakladatelem tzv. Komnenovské dynastie. Nastoupil roku 1081 a ihned se bránil nájezdu Normanů na Balkán. Alexios I. za podpory Benátčanů, kterým udělil výsadní obchodní práva v říši, vytlačil Normany z Balkánu. V roce 1087 se znova objevili Pečeněhové, kteří byli v roce 1091 s pomocí Kumánů poraženi. Díky těmto dvěma vítězstvím zamezil Alexios rozpadu říše. Po odražení Pečeněhů se mohl Alexios I. soustředit na hospodářské a vojenské problémy. Zavedl novou zlatou minci nazvanou hyperpyron. Alexios posiloval stálou armádu, avšak neměl dostatek mužů ve zbrani. Alexios I. měl jako hlavní cíl znovu dobýt a vyhnat Turky z Malé Asie. Aby císař dobyt zpět ztracená území, požádal papeže o žoldnéře, kteří by mu pomohli dobýt zpět Malou Asii.¹⁵

2.2. Seldžukové a jejich vliv na Svatou zemi

Seldžučtí Turci, tímto názvem byl označován rod či klan části turecké populace nazvané Oghuzové či Ghuzzové.¹⁶ *„Jejich tradice vládnutí a práva byla založena spíše na dělbě moci uvnitř rodiny než na vládě jednotlivce – nejstaršího rodu. Tento systém pak později uplatňovaly i v rámci sultanátu Velkých Seldžuků, rozkládajícího se v Íránu, Iráku, Sýrii a na některých sousedních zemích“.*¹⁷ Seldžučtí Turci původně žili v malých kmenech v dnešním Turkmenistánu ve střední Asii. V 6. století našeho letopočtu se kmeny spojily a začaly se rozšiřovat do

¹⁴ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 19-20.

¹⁵ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 20-21.

¹⁶ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobytí Svaté země. Praha: Grada Publishing a. s., 2007, s. 9.

¹⁷ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobytí Svaté země. s. 9.

Ruska, Číny, Indie a Persie. Někteří Turci zanechali kočovného života a stali se nájemnými žoldněři. První zmínky o Turcích jsou z konce 10. století při vnitřní i vnější krizi samánovské dynastie. Tato dynastie čelila v průběhu doby různým povstáním aristokracie. Mimo to Turci ohrožovali severní a východní hranici samánovské dynastie¹⁸ za řekou Syrem, s nimiž sympatizovali četní samánovští důstojníci a úředníci, kteří sami byli tureckého původu. S podporou aristokracie překročil Bugra Chán Hárún z rodu Karachánovců, vládnoucích v okolí Ťanšanu, roku 993 Syr a porazil Núha II.¹⁹ *„Jenom nepředvídaná smrt chánova zachránila tehdy Nuha II., ale odboj aristokracie donutil ho hned roku následujícího požádat o pomoc v samánovských službách se vyšvihnuvšího Turka Sebüktegina, jemuž úpadek moci jeho pána umožnil zmocnit se vlády na periférii říše v Ghazně. Odtud postupně rozšiřoval své panství na západ k Sístánu a na východ k Indii“.*²⁰ V tomto století byli Turci považováni za barbary, protože nevyznávali žádnou formu islámu ani jiného monoteistického náboženství.²¹

V 11. století se postavení Turků na Blízkém východě podstatně změnilo. V čele Seldžuků stanul Seldžuk Beg, který věrně sloužil bagdáskému chalífovi, ale už se též pokoušel o vytvoření vlastní Seldžucké říše. Jenomže v prvních třiceti letech 11. století byly turecké kmeny nejednotné a Seldžukovi Begovi se nakonec nepodařilo pro vlastní lid vytvořit říši. Když roku 1037 zemřel, nastoupil na jeho místo Toghrul Beg. Nový vládce vedl boje proti knížectvím na severu Íránu a postupně

¹⁸ Samánovská dynastie byla vládnoucí dynastie Ghaznovské říše, která se rozkládala ve Střední Asii

¹⁹ Núh II. byl člen a panovník samánovské dynastie

²⁰ TAUER, F., Svět islámu. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 141.

²¹ TAUER, F., Svět islámu. s. 141.

si podřídil celý Írán. Turci současně přijali sunnitský islám. Čímž došlo k rychlému persianizování Turků.²²

Turci měli větší sebevědomí a začali útočit a drancovat na byzantském území a území Palestiny. Byzantská říše v té době ještě měla sílu nájezdy odrážet, ale za pár desítek let se situace měla změnit. Roku 1055 se Toghrul Beg odvážil k velkému kroku. Dobył Bagdád, prohlásil se bagdádským kalífem, nechal si udělit titul sultána a sjednotil říši pod sunnitské vyznání. Tímto Toghrul vytvořil novou Seldžuckou říši. Překvapivě hlavním cílem Toghrula nebylo dobýt už v té době slabou Byzantskou říši, ale území egyptských Fatímovců.²³

Roku 1063 zemřel sultán Toghrul Beg a jeho nástupcem se stal Alp–Arslán. Pokračoval ve šlépějích svého předchůdce a připravoval se na tažení do Sýrie a Palestiny, kterou ovládali egyptští Fatímovci. Alp–Arslán roku 1064 rozvinul útok do Malé Asie. Jejich cílem nebylo obsadit území, ale jen území vydrancovat a zase se stáhnout. Byzantská říše se nezmohla na protiútok a rychle přešla do defenzívy, která nebyla účinná kvůli rychlé ústupové taktice Turků. Nutnost se s plnou naléhavostí ukázala v roce 1067, kdy Turci dobyli město Kaisareia. Císař Roman IV. Diogenes posbíral narychlo armádu, která táhla proti Turkům do Sýrie. Během tohoto tažení si podrobil město Hierapolis, ale v jeho týlu dokázali Turci zdevastovat město Amorion. Roman později táhl do Arménie a nutně potřeboval svézt rozhodující bitvu s Turky, ti se ale vyhýbali boji a tak proti Romanovi se v zemi začala objevovat opozice. Mezitím Turci pokračovali v tažení na jih a dobyli území Sýrie a Palestiny. Roku 1070 Turci porazili výpravu Manuela Komnena z Konstantinopole, ale přidali se na stranu Byzantské říše. Dokonce roku 1071 dobyli Jeruzalém, což je pro vyhlášení první křížové výpravy podstatný důvod. To už Romanovi

²² TAUER, F., Svět islámu. s. 173.

²³ TAUER, F., Svět islámu. s. 173.

došla trpělivost s touto situací a na přelomu roku 1070–1071 shromáždil ohromnou vojenskou moc (podle zdrojů 40 000 – 70 000 vojáků), s níž hodlal turecké nebezpečí jednou provždy zničit.²⁴

Rozhodujícím střetnutím obou říší byla dnes známá bitva u Mantzikertu. Roman před bitvou poslal své emisary k Alp–Arslanovi, aby přerušil obléhání jeho města Edessy a oblehl město Aleppo, které patřilo Fatímovcům. Alp–Arslán podmínky přijal a vytáhl na Aleppo, protože považoval za hlavní porazit Fatímovce a ne Byzantskou říši. Roman tím získal čas na tažení na východ. Už od začátku postihovala byzantskou armádu jedna pohroma za druhou, a postup ztěžovaly dlouhé zásobovací cesty, požáry a dezerteři vojáků. Mezitím Alp–Arslán ve městě Choj seskupil své vojsko. I když turecké oddíly byly početně menší a vojensky zaostalejší, Alp–Arslán měl celou dobu podrobné údaje o pohybu byzantského vojska. I díky tomuto tažení Byzantské říše Alp–Arslán přerušil obléhání Aleppa. Než nastala bitva, Roman si byl jistý svým vítězstvím, hlavně díky počtu vojáků, co čítala jeho armáda. Byzantská armáda však podcenila svého soupeře a prohrála. Roman Diogenes byl v boji zraněn a zajat. Bitvu nejen rozhodla taktika Turků, ale i dezerteři byzantských vojáků z bojiště.²⁵

Důsledky prohrané bitvy byly dalekosáhlé. Nejenže byl císař Byzantské říše zajat Turky, ale impérium přišlo o velkou vojenskou moc. Roman IV. Diogenes byl ihned ze zajetí propuštěn (musel přijmout podmínky Turků, že vydá města Antiochie, Edessa, Mantzikert a Hierapolis a k tomu zaplatí válečné reparace). Mezitím opozice v Konstantinopoli provedla státní převrat. Roman se rozhodl uhájit svůj trůn a v říši začala občanská válka, v níž se proti Romanovi postavil pozdější císař Alexios I. Komnenos, tak další uchazeči o trůn. Během

²⁴ TAUER, F., Svět islámu. s. 174.

²⁵ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 19-20.

občanské války byli Turci najímáni do armád zájemců o korunu a za zásluhy dostávali vysoké funkce ve správě měst v Anatolii. Teprve roku 1078 přišla Byzantská říše o město Nikaia, které leželo kousek od Konstantinopole. V roce 1081 se prosadil na trůn první Komnenos, Alexios I. Byl to sice schopný vládce, ale v začátcích jeho vlády padla do rukou Turků další města říše (Antiochie, Smyrna). Po smrti Alp-Arslána nastoupil na jeho místo též známý Málík Šáh I., který dovedl říši na svůj vrchol.²⁶ Po smrti Málík Šáha I. v roce 1092 se rozpadl sultanát a začal boj mezi jeho syny o říši. Egyptští Fatímovci se pokusili dobýt nazpět Sýrii, ale tento pokus byl neúspěšný. Sultanát se rozpadl na malé emiráty, které se rozdělili i nábožensky, jižní Sýrie a Palestina byla sunnitská, zato severní Sýrie byla šíitská, proslulá díky fanatické sektě Assasínů.²⁷

Nový císař Alexios I. chtěl této situace využít a toužil dobýt nazpět Anatolii, ale neměl na to prostředky ani vojáky. Předtím totiž na Balkáně musel odrazit nájezdy Normanů a Pečeněhů. A tak požádal o vojenskou pomoc papeže Urbana II. (pontifikát 1088–1099). Alexios žádal o žoldnéře, ne o vojáky, kteří by dobývali území ve jménu západní církve.²⁸

²⁶ TAUER, F., Svět islámu. s. 174.

²⁷ TATE, G., Křižáci v Orientu. s. 23.

²⁸ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobytí Svaté země. s. 7.

3. PRVNÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA

3.1. Vyhlášení první křížové výpravy

Rok 1095, papež Urban II. svolal koncil v Piacenze, jehož hlavním bodem jednání bylo vynesení soudu nad císařem Jindřichem IV. Už na tomto koncilu čekali vyslanci z Byzantské říše. Císař Alexios hodlal přejít do protiútoky proti Turkům, kteří byli roštěpeni, avšak císař neměl dostatek vojáků. Jediný, co měl, byly peníze a tak se jeho vojsko skládalo ze žoldnéřů. Jeho armáda se skládala například z jízdních lučištníků z kmene Pečeněhů, gardy Varjagů složené ze Skandinávců nebo Angličanů (jejich hlavní zbraní byly obouruční sekery). Císař ale neměl ve své armádě žádné těžké jezdecktvo. Prostřednictvím svých poslů, kteří už čekali v Piacenze na papeže Urbana II., požádal papeže o žoldnéře do své armády. Urban II. přislíbil Alexiovi dobrovolníky, protože se obával, že Byzantská říše není tak silná, jak mu to líčil Alexios a bál se tureckého nebezpečí, které podle Urbana II. se mohlo zastavit až v Itálii.²⁹

V září téhož roku Urban II. svolal další koncil, tentokrát do Clermontu v Provence ve Francii. Tohoto koncilu se však nezúčastnil žádný z velkých králů Západu. Když papež Urban II. pronesl 27. listopadu 1095 svou řeč, nebyl přítomen žádný z evropských králů.³⁰

Urban II. začal promlouvat na tomto koncilu o nebezpečí, které hrozí křesťanům a Byzantské říši na východě a vyzval západní válečníky, aby přispěli na pomoc svým bližním. Až když se rozhovořil o utlačování církve v Jeruzalémě a o utrpení poutníků cestujících do Svaté země, byli přítomni znepokojeni. Po této řeči se hlásilo mnoho dobrovolníků, kteří chtějí pomoci Východu. Další den se sestavily pravidla pro tuto výpravu.

²⁹ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 22-23.

³⁰ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 23.

Na prsou a zádech oděvu měl být kříž. Latinsky se těmto dobrovolníkům říkalo „Crusesignati“, z čehož později vzniklo slovo křižáci. Na koncilu se též usneslo, že během zimy se mají kazatelé pokusit získat významné pány Západu, kteří se neúčastnili clermontského koncilu. Tato výprava byla pro křesťanský svět zcela novou akcí. V minulosti se vždy křesťanská společnost bránila proti vpádu pohanů (nevěřících), ale tentokrát bylo smyslem tažení osvobození svatých míst, které již byla několik století v držení nevěřících. Tímto krokem přešla poprvé křesťanská společnost do protiútoků.³¹

V této době vládl v Jeruzalémě egyptský kalifa, který byl s císařem Byzantské říše zadobře, protože oba viděli nebezpečí v Turcích. Císař Alexios tudíž o území Jeruzaléma neměl zájem, chtěl pouze jen získat zpět území Malé Asie. Jeho západní spojenci, kteří chtěli dobýt území Jeruzaléma a okolních měst. Alexios se připravoval na příjezd křižáků ze západních zemí a předpokládal, že jim cesta potrvá dlouho, protože byla zima a cesty v této době nebyly schůdné a na jaře zase rozmáčené. Mezitím na Západě vyzývali kazatelé, aby se prostý lid připojil k výpravě. Roku 1096 se shromáždila v Kolíně nad Rýnem tzv. výprava chudiny. Tato výprava se překvapivě dostala až do Konstantinopole, jenomže během svého tažení Evropou proslula vražděním Židů a loupením. Císař Alexios s tímto vojskem nebyl spokojen, ale nechal je jít dál do Malé Asie, i když jim radil, aby počkali na výpravu velmožů, kteří dorazí později. Když došlo k boji, byla chabě ozbrojená a špatně zásobená výprava odsouzena k záhubě. Turci obklíčili chudinskou výpravu a zničili ji. Zbytky výpravy byly odvedeny do otroctví, nebo byli zabiti. Později se v Evropě shromáždila další výprava chudiny, ale díky minulé zkušenosti s touto skupinou je Uherské království nepustilo přes své území a tato výprava se rozpadla a většina lidí se vrátila domů.³²

³¹ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 23-24.

³² DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 25-27.

3.2. Výprava velmožů do Svaté země

V létě 1096 probíhalo shromažďování vojáků na výpravu do Svaté země na pomoc křesťanům. Přípravy vedou velcí muži té doby, kteří jsou zkušení na rozdíl od výpravy chudiny, která skončila nezdarem. Vědí, že přípravy proti Turkům a jiným nevěřícím musí být pečlivé. Jenomže tato výprava nebyla jednotná, bylo to několik výprav najednou, které vedl pokaždé někdo jiný.³³ *„První, který se měl vydat na cestu, byl Hugo z Vermandois, mladší syn francouzského krále Jindřicha I. Vyznačoval se spíše pěkným zevnějškem a výmluvností než pevným charakterem nebo praktickými schopnostmi. Vyzbrojil nepočetné vojsko ze svých nevelkých panství v severní Francii a v srpnu se vydal na cestu do Itálie“.*³⁴ Jeho výprava dorazila do Bari, odkud se měl vydat loděmi do města Drač, kde měl být uvítán Byzantinci. Většina jeho lodí i on sám ztroskotal nedaleko města Drače; Hugo byl zachráněn a přivítán na byzantském dvoře. Do Evropy se však doneslo, že Hugo je držen jako zajatec. Císař Alexios nespouštěl svého Huga z očí a chtěl po něm, aby mu přísahal věrnost a bojoval v jeho armádě. Císař totiž nebyl nadšený, že je takovýchto výprav více. Myslel si, že mu budou posláni žoldnéři a ne princové ze Západu (jak je sám nazýval Frankové). Císař Alexios nakonec dlouho Huga nepřesvědčoval, ten ochotně přijal a byl bohatě odměněn. Ostatní velmoži už ale natolik poddajní nebyli.³⁵

Druhý, kdo se vydal na cestu, byl Godefroi z Bouillonu, vévoda z Dolního Lotrinska. Cesta pokračovala bez problémů, i když na byzantském území vyplenila jedno město, ale Godefroi dokázal upevnit pořádek ve vojsku. Výprava dorazila ke Konstantinopoli dva dny před Vánoci. Císař Alexios chtěl po armádě lenní slib, to však Godefroi odmítl

³³ BRIDGE, A., Křížové výpravy. Praha: Academia, 1995, s. 39.

³⁴ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 39.

³⁵ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 40-41.

se slovy, že už přísahal císaři Jindřichovi IV. a nemá zájem porušit tento slib. Alexios zareagoval tak, že přestal zásobovat vojsko Godefroie. Toto se nelíbilo Balduinovi, který se svými vojáky začal plenit v okolí města a bral si vše, co potřeboval. Císař Alexios později ustoupil. Tato událost se znovu opakovala, když Godefroi znovu odmítl složit lenní slib. To už došla i trpělivost samotnému Godefroiovi a zaútočil na jednu z bran města. Ale císař měl k dispozici silnější vojsko a Godefroie porazil. Godefroi nakonec musel ustoupit a složit lenní přísahu.³⁶

Jako další, kdo dorazil do Konstantinopole, bylo vojsko, které vedl Bohemund z Tarentu, normanský kníže.³⁷ Tato armáda byla lépe vyzbrojena a vycvičena než ostatní výpravy velmožů a toho se císař obával. Bohemund byl totiž syn slavného Roberta Guiscarda, který dobyl pro sebe v jihoitalské provincii Apulii vévodství. V minulosti Normané provedli tažení na Balkán, kde se utkali s Byzantskou říší. Již v roce 1070 Robert a syn Bohemund provedli loupeživý výpad a nájezdy na Balkán pokračovali nadále v letech 1082-1084 (zde byli Normané poraženi spojenými silami Byzantské říše a Benátské republiky), 1085-1086 (roku 1086 musela být výprava ukončena kvůli smrti Roberta Guiscarda a dědickým problémům v Apulii a Kalábrii).³⁸ Bohemund byl však velmi lstivý a nevyzrazoval své budoucí plány. Chtěl pro sebe získat trůn, ale bez problému složil lenní slib Alexiovi.³⁹

Jako další a největší ze všech byla armáda Raimonda IV. ze Saint-Gilles. Cesta směřovala přes severní Itálii a Dalmácii. Rozhodnutí to nebylo moudré, protože cesty bývaly špatné a obyvatelé (Slované) byli

³⁶ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 41-44.

³⁷ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 44.

³⁸ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. Praha: Mladá fronta 2005, s. 63.

³⁹ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 45.

nepřátelští. Největší zkázou této armády se nakonec stal střet s Pečeněhy, kteří je na hlavu porazili a Raimonda IV. dokonce zajali. Zbytek armády dorazil do Konstantinopole a tam už nedělali žádné problémy.⁴⁰

Existovaly ještě další tři armády, které cestovaly do Svaté země. Byly vedeny Robertem, vévodou normandským, Štěpánem, hrabětem z Blois a Robertem, vévodou flanderským. Většinu cesty cestovaly společně. Teprve až na jihu Itálie v Bari se rozdělili. Robert Flanderský odplul do Konstantinopole, kde se přidal k Bohemundovi z Tarentu. Robert Normandský a Štěpán z Blois se rozhodli přečkat zimu na jihu Itálie. Jejich výprava se dopravila do Konstantinopole v květnu 1097. Složili lenní přísahu a byli převezeni do Anatólie, kde již čekali ostatní křižáci s byzantským vojskem.⁴¹

*„Křižácké jednotky postupovaly po staré římské silnici z Nikomedie do Nikáje na území dosud ovládané Seldžuky. Tohoto města dosáhli 6. května 1097 a vzápětí zahájili jeho obléhání. Sbory vedené Bohemundem z Tarentu, Raimondem z Toulouse, Robertem z Normandie a Štěpánem z Blois dorazily v následujících dnech a týdnech“.*⁴² Posily Turků, které dorazily na koních, o něco později zaútočily na Raimonda z Toulouse v naději, že rozvrátí jeho vojsko a vyvolají tím paniku ve vojsku křižáků. Jenomže Raimond udržel linii, ale posily od Bohemunda zaútočily na Turky z boku. Boj se odehrával na malém prostoru pro manévrování, což bylo pro Turky špatné. Sultán Kilič Arslán se stáhl, aby

⁴⁰ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 46.

⁴¹ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 46.

⁴² NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyť Svaté země. s. 32.

shromáždil větší armádu. Nikája tím přišla o naději. Město bylo dobyto, což zvedlo morálku křižáckých vojsk.⁴³

Týden po dobytí Nikáje vyrazilo vojsko křižáků na východ. Pro snadnější zásobování se rozdělilo na dva proudy, v prvním šli italští a francouzští Normané, v jejichž čele byli rytíři Robert Flanderský a Štěpán z Blois. Druhý proud vyrazil s jednodenním odstupem. Turci se pokusili u města Dorylalea nastražit léčku, ale po sérii taktických chyb tureckého sultána byli Turci opět poraženi. Po tomto dalším vítězství křižáků se armáda vydala znovu na pochod. V armádě však rostlo napětí mezi Byzantskými a Franky. Tažení Anatolií bylo totiž velmi vyčerpávající a obě strany měly jiné cíle. Roku 1097 přišla Balduinovi žádost o pomoc od arménských velmožů z Edessy, aby dorazil s vojskem a vypomohl jim. Malá část křižáků se odtrhla a vydala se do Edessy, kam dorazila 20. února 1098. V březnu Balduin svrhl místního vládce Thorose⁴⁴ a stal se vládcem, čímž vznikl první křižácký stát ve Svaté zemi.⁴⁵

Mezi jedny z největších úspěchů tažení křižáků patří dobytí Antiochie. Město v té době mělo většinu obyvatelstva křesťanskou a toho se bál pán města Jaghisajan, který se obával reakcí obyvatel na tažení křižáků na město. Životně důležitým aspektem úspěšného obléhání bylo obsadit vodstvo v okolí Antiochie. V Konstantinopoli byla dohodnuta námořní pomoc, která měla dopravovat zásoby vojsku a bylo dohodnuto obsazení dvou přístavů (Svatý Symeon, Latakia). 15. července 1097 vyplula z Janova flotila dvanácti galér a jedné transportní lodi (sandanum), na jejichž palubě se vyskytovaly ozbrojení muži a nezbytné vybavení. Za čtyři měsíce se loďstvo křižáků dostalo do Svatého

⁴³ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyetí Svaté země. s. 33-35.

⁴⁴ Thoros Edesský byl arménský vládce Edessy v době první křížové výpravy do roku 1098

⁴⁵ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. Praha: Mladá fronta 1975, s. 35-40.

Symeonu a tyto galery byly do konce první výpravy jediné válečné lodě, které měli k dispozici. Na začátku obléhání byla morálka vojska dobrá. Ale armáda měla špatné zásobování proviantem a nebyla připravena na obléhání v zimě. Během zimy většina vojska strádala a hodně vojáků zemřelo hladu. To naopak situace ve městě se vylepšila, protože došly zásoby z vnějšku. Křižáci, ať už jich bylo hodně, nikdy nedokázali zcela oblehnout Antiochii. Takže překvapivě na tom obléhatele byli špatně, hlavně jim ubývalo koní. Mezi první úspěchy, kterých se povedlo uskutečnit v tomto obléhání, bylo obsazení pevnosti Harenc. Arménští spojenci tuto pevnost dobyli z rukou Seldžuků, a i když jí Turci zapálili, našlo se zde velké množství zásob.⁴⁶ 4. března 1098 dorazila do Svatého Symeonu malá flotila anglosaských námořníků. Tito nově příchozí vojáci prokázali mimořádné odhodlání, protože se plavili v zimních měsících. Některé lodě se zastavily v Janově či Pise, kde nabraly dobrovolníky, zbytek flotily zřejmě plul bez zastávky. Ke konečnému pádu Antiochie došlo nakonec nejspíše zradou jednoho z důstojníků antiošské posádky. Hlavní útok na město přišel až v červnu, přesně 28. června. Tato bitva, pod velením Bohemunda z Tarentu, byla nejtěžší z celé křížové výpravy. Boj to byl velmi tvrdý a vyrovnaný, turecký velitel Körbugha se pokusil o obchvat křížáckých vojsk v terénu, ale Bohemund byl vynikající válečník a nenechal se tureckým vojskem obklíčit. Tím Turci museli bojovat podle evropského stylu v dlouhých šicích, ve kterých je křižáci předčili. Křižáci tak dobyli velkou část města a zbýval poslední odpor Turků v citadele.⁴⁷ Po tomto triumfu se posádka citadely vzdala Raimondovi. To se nelíbilo Bohemundovi, který se už považoval za vládce města. Vůdcové výpravy sami nebyli jednotní v tom, kdo by měl převzít vládu nad městem. Nakonec se spor vyřešil tím, že o tomhle problému rozhodl císař Alexios. Jenomže po dlouhém čekání na odpověď se Bohemund z Tarentu

⁴⁶ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyť Svaté země. s. 49-55.

⁴⁷ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 42-44.

rozhodl prohlásit za vládce města a nechal si udělit titul kníže od papežského legáta, čímž vzalo za své usmíření s Byzantskou říší.⁴⁸

Po tomto velkém úspěchu křižáků se rozhodl Raimond z Toulouse vydat směrem dál na jih, na Jeruzalém. Spolu s ním vyrazili na cestu Robert Normandský, Godefroi a Robert Flanderský. U města Kafarját proběhlo jednání mezi velmoži, kudy se vydat na Jeruzalém, buď existovala cesta vnitrozemím, kde se nacházelo méně pevností a nebo druhá cesta byla podél pobřeží, kde se zase vyskytovalo velké množství pevností, ale bylo zajištěno dobré zásobování po moři. Křižáci se rozhodli pro cestu podél pobřeží. Pro zajímavost, křižáci dobyli dobře zásobenou pevnost Hisn al-Akrád, kde se později postavil hrad Crac de Chevaliers. Tankréd, jeden z účastníků výpravy, se ale obával, že budou u pobřeží muset dobýt každou pevnost, která se zde nachází. Ale emírové pevností, kteří zde byli, nebyli jednotní a nebyli ochotni se bránit několikanásobné přesile křižáků, a tak uzavírali smlouvy o průchodu vojsk přes jejich území, aniž by jim bylo ublíženo. Po překročení hranic Fatimovské říše musela flotila křižáků čelit významné síle loďstva. Fatimovci disponovali velkou silou lodí a tak se křižáci museli stáhnout zpět.⁴⁹

Fatimovský velkovezír al-Afdal si pozdě uvědomil, že nebezpečí křižáků je velké a začal shromažďovat armádu, která by křižáky zničila. Když se křižáci shromáždili u Jeruzaléma, měly jejich řady zhruba 12 000 vojáků, včetně 1200-1300 rytířů, podstatně větší část tvořili neurození vojáci. I když byla křižácká vojska mnohem početnější než obrana Jeruzaléma, celé město nešlo obklíčit. První útok křižáku byl spontánní. Křižáci si mylně mysleli, že město se jim vydá samo a tak zaútočili. Obránci však měli technicky zdatné obranné stroje a odrazili útok. Křižáci

⁴⁸ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 97-98.

⁴⁹ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyť Svaté země. s. 61-72.

se stáhli a morálka ve vojsku klesala, nikdo nevěděl, co dělat.⁵⁰ 17. Června přistálo několik janovských a anglických lodí v přístavu Jaffa. Egypťané loďstvo je ihned zablokovali a tak se museli námořníci vydat pěšky. Cestou byli napadeni, ale námořníci si cestu k Jeruzalému probili. Poté Tankréd nechal prohledat krajinu až k lesům u Nabulusu, kde získal dostatek stavebního dříví. Tím křižáci získali bohatou zásobu dřeva, ze kterého vystavěli žebříky a pohyblivé obléhací věže. 8. července slavnostně křižácké vojsko obešlo Jeruzalém. Hlavním cílem bylo pozvednout upadající morálku vojska. Ale poslední zteč na město přišla 13. července a trvalo do 15. července. Křižáci nejprve dobyli severní hradby a v severní části města vyvraždili všechny muslimy a židy, co jim přišli pod meče. Později Raimond dobyl jižní část Jeruzaléma. Raimond se zachoval lépe než jeho bratři na severu a nezabíjel židy, i když jich mnoho zajal. Největšího masakru ve městě se ale dočkala hlavní synagoga, kde se uchýlilo mnoho civilistů. Křižáci budovu zapálili a nechali uhořet mnoho obyvatel města.⁵¹

Mezi poslední střet první křížové výpravy patří bitva u Askalonu. Pro Fatimovský kalifát to měla být moment, kdy se podaří vyhnat křižáky z Jeruzaléma. Egypťané se rozhodli shromáždit vojsko u Askalonu, čemuž chtěli křižáci předejít.⁵² 10. srpna se křižácké jednotky shromáždily v Jibně, aby zastavily protiútok Egypťanů z Askalonu. Výběr Jibny napovídá, že křižáci chtěli zůstat v kontaktu jak s Jaffou, tak i s Jeruzalémem. K prvnímu bojovému kontaktu došlo s fatimovskými předsunutými jednotkami 11. srpna 1099. Egyptská armáda se zdržovala severně od Askalonu a tímto kontaktem byla vyděšena. Egypťané se pokusili přeskupit, ale to se jim nepodařilo i díky tomu, že vojsko tvořilo

⁵⁰ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyetí Svaté země. s. 72-73.

⁵¹ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 64-66.

⁵² NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyetí Svaté země. s. 82-83.

velké množství dobrovolníků.⁵³ „Anonym, jenž v boji byl, jej popsal následovně: Hrabě z Normandie spatřil admirálovu standartu ozdobenou zlatým jablkem na hrotu stříbřitého kopí, vrhl se divoce na praporečníka a smrtelně jej zranil. Tankred se na své straně vrátil do jejich ležení, a když to ti pohané viděli, dali se hned na útěk. Bitva byla zuřivá, nás ale provázela nebeská síla tak velká, že jsme v okamžení zvítězili“.⁵⁴ „Křižácké vojsko vytvořilo bojový šik – Raimond z Toulouse stál napravo, Tankred, Robert z Normandie a Robert z Flander ve středu a Godefroi z Bouillonu nalevo“.⁵⁵ Než se fatimovské vojsko stačilo přeskupit, křižáčtí lučištníci stříleli na řady Egyptanů. Fatimovské jezdeckto se pokusilo o zastavení útoku křižáků, ale tento preventivní útok selhal a fatimovské linie byly rozprášeny. Město Askalon bylo vydáno na milost křižákům. Město se nakonec vzdalo jen Raimondovi z Toulouse, protože o něm Egyptané slyšeli více dobrého než o ostatních křižácích z Jeruzaléma. To způsobilo v křižáckém táboře rozkol a Raimond a oba Robertové se svými vojsky odtáhli na sever a ke kapitulaci města nedošlo.⁵⁶

Po úspěchu první křížové výpravy se ve Svaté zemi začali na popud vévodů zakládat nové latinské oblasti. Už roku 1098 Balduin z Bouillonu se stal prvním edesským hrabětem a založil Edesské hrabství; později se z Balduina stane první jeruzalémský král. Téhož roku po dobytí Antiochie se stal Bohemund z Tarentu prvním antiošským knížetem a tím založil toto knížectví. Roku 1099 po dobytí Jeruzaléma vzniklo Jeruzalémské království. Rozhořel se spor, kdo by měl dostat korunu, zda Raimond z Toulouse nebo Godefroi z Bouillonu. Koruna byla nabídnuta oběma šlechticům, ale oba ji odmítli. Godefroi se nakonec stal

⁵³ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 136-137.

⁵⁴ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 137.

⁵⁵ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyetí Svaté země. s. 85.

⁵⁶ NICOLLE, D., První křížová výprava 1096-1099 Dobyetí Svaté země. s. 84-87.

„ochráncem svatého hrobu“. Během roku 1100 však Godefroi onemocněl a zemřel. Koruna byla nabídnuta jeho bratru Balduinovi, který již vládl v Edesském hrabství. Balduin tuto nabídku přijal a v Betlémě byl korunován jako první jeruzalémský král.⁵⁷

Jako poslední z velkých oblastí bylo založeno Tripolské hrabství roku 1104. Založil ho Raimond z Toulouse kolem města Tripolis. Existovala zde i malá území, která patřila pod Jeruzalémské království a těšila se míře nezávislosti, například Galilejské knížectví, Hrabství Jaffa a Askalon a Sidonské panství. Těmito kroky křižáci upevnili svoji moc ve Svaté zemi na nějakou dobu.⁵⁸

3.3. Anglie před, během a po křížové výpravě

Anglie v 11. století je pod náporom Vikingů, kteří mají záslusk na ovládnutí celé Anglie, aby ji mohli připojit již k ovládnutým zemím Norska a Dánska. To se dokonce povedlo Knutovi Velikému.⁵⁹ Roku 1042 se stal anglickým králem Eduard III. zvaný Vyznavač. Jeho vláda byla provázena mírem a prosperitou, ale též úpadkem královské moci a rostoucí moci šlechty. Eduard III. však roku 1066 umírá a přenechává korunu Haroldu II. Godwinsonovi, který byl nakonec poslední anglosaský král na anglickém trůnu. Anglickou korunu si ale nárokovali i další zájemci, Harald III.⁶⁰, Sweyn II.⁶¹ a Vilém I. Nejvíce z těchto uchazečů

⁵⁷ HROCHOVÁ, V. Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. Praha Státní pedagogické nakladatelství, 1982, s. 69.

⁵⁸ HROCHOVÁ, V. Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. s. 69.

⁵⁹ Knut Veliký (985-1035) byl vikinský král Dánska, Anglie, Norska a části Švédska.

⁶⁰ Harald III. Norský (1015-1066) byl norský král, který vládl v Norsku od roku 1047

⁶¹ Sweyn II. Dánský (asi 1019-1074 nebo 1076) byl králem dánska od roku 1047 až do své smrti

o trůn uspěl Vilém I., který se totiž opíral o příslib z roku 1065.⁶² „*Harold navštívil v Normandii vévodu Viléma. Přijel tam, říkají normanské prameny, jako Eduardův vyslanec, aby přísežně potvrdil dřívější příslib anglické koruny. Je možné, byť zcela nepravděpodobné, že pověst o takové přísaze je normanským výmyslem. Mnoho současníků se domnívalo, že Vilém má na své straně stejně tak právo jako moc.*“⁶³

Pokud chtěl Harold II. uspět, musel se ubránit útokům svých protivníků. Jako první podnikl kroky k ovládnutí anglického trůnu Harald III. Ten se vylodil s norským vojskem v Northumbii a obsadil město York. Harold II. očekával vylodění Viléma I. z Normandie a musel se rychle přesunout na sever. Oba Haroldové se střetli v bitvě u Stamford Bridge poblíž Yorku. Bitvu vyhrál anglický král Harold II. a jeho soupeř Harold III. v bitvě zahynul. O pár dní později se na jihu vylodilo vojsko Viléma I. Harold, který byl na severu, se dokázal velmi rychle přesunout zpět na jih, ale stálo ho to velkou námahu a vyčerpání vojska. Obě armády se střetly 14. října 1066 u Hastings. Haroldova vojska se shromáždila na kopci, kde utvořila známou zed' štítů, kterou nemohla Vilémova jízda a pěchota prorazit. Při jednom z ústupů, který po nezdařeném útoku jízdy provedl Vilém, se nechala Haroldova vojska vylákat ze svých pozic a toho využili protivníci a pobili celé anglické vojsko. Král Harold II. byl v bitvě zabit. Vilém I. po bitvě pokračoval směrem na Londýn, kde se naposledy střetl s odbojem. Odpor nebyl silný a Vilém se tímto stal anglickým králem a od této doby se mu začalo říkat Vilém I. Dobyvatel. Tímto došlo ke spojení vévodství Normandie s anglickým královstvím.⁶⁴

Mezi lety 1067-1070 docházelo v Anglii k povstáním proti normanské nadvládě, například v Kentu, na jihozápadě, ve Walesu,

⁶² MORGAN, K., Dějiny Británie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 95-97.

⁶³ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 97.

⁶⁴ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 97.

v mokřinách Fenlandu a na severu. Normané museli žít jako okupační armáda, bydleli, jedli a spali v bojových táborech. Museli stavět hrady, z nichž dokázalo několik mužů ovládat obyvatele. To ale neznamenalo, že každý Angličan nesouhlasí s Normany, byli i tací, kteří pomáhali Normanům a ti jim pomohli převzít mnoho anglosaských institucí. Angličané se totiž obávali změn v zajištění majetku a změně jazyka. To se taky roku 1086 stalo, když vyšla tzv. Kniha posledního soudu. Nový vlastníci pocházeli nejčastěji z Bretaňského poloostrova, Flander a Lotrinska, zůstali pouze dva angličtí páni. Také roku 1070 nechal Vilém sesadit některé anglické biskupy a během let 1069-70 byl vypleněn sever Anglie.⁶⁵

Po roce 1071 si Vilém I. mohl být konečně jistý, že má zemi pod kontrolou. Vilém se proto obrátil zpátky na pevninu do Normandie, která byla jeho domovem. Někteří sousedé Normandie se snažili oslabit vliv Viléma v Normandii, mezi hlavní aktéry patřil francouzský král Filip I. a hrabě Fulk Morous z Anjou.[8] Nejlepší příležitost pro Vilémovy nepřátele byl nejstarší syn Robert. Už od roku 1066 byl uznán jako dědic Normandie, ale nebylo mu dovoleno užívat peníze, ani moci, a tak se v roce 1078 Robert zapléтал do řady intrik proti otci. Sporným bodem mezi Francií a Normandií se stalo hrabství Vexin a mezi Normandií a Anjou byl hlavní spor o hrabství Maine. Roku 1087 do Normandie vpadla francouzská vojska. Vilém sáhl k odvetě, a když se svým vojskem drancoval Nantes, utrpěl zranění, kterému později podlehl. Zatímco jeho nejstarší syn stál proti svému otci a zůstal na dvoře Filipa I., jeho mladší syn Vilém stál po boku svého otce.⁶⁶

Po smrti Viléma I. Normandii zdědil Robert i přes nevoli již mrtvého krále. Zato Anglie připadla do rukou Viléma II. později zvaného

⁶⁵ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 99-101.

⁶⁶ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 105-106.

Ryšavého. Za jeho vlády se Anglie zmítala ve vzpourách (1088, 1095). Nebýt Robertovy vzpoury proti Vilémovi, možná by Robert získal i anglický trůn. Vilém II. se však musel vypořádat s mnoha problémy na ostrovech. Proti Vilémovi II. stálo seskupení baronů a magnátů, kteří si přáli znovusjednocení s Normandií. Tato vzpoura sice nebyla úspěšná, ale ukázala, jak je ošemetné, když anglický král není vévodou Normandie.⁶⁷ Vše se ale změnilo roku 1096. „*Vilém získal dočasně vévodství v Normandii v roce 1096, když se jeho bratr Robert chystal na křížáckou výpravu a potřeboval 10 000 marek*“.⁶⁸ Vilém II. se tedy stal dočasným regentem Normandie. Díky slabé vládě Roberta v Normandii bylo teď hlavním úkolem získat zpět území Maine a Vexin. Tento úkol byl splněn roku 1099, stejně jako křížácká vojska, která dobyla Jeruzalém téhož roku. Vilémova vláda byla též spjata s osobou Anselma. Vilém II. jmenoval Anselma arcibiskupem canterburským. Anselm se snažil o autonomní duchovní hierarchii, což se nelíbilo Vilémovi a Anselma pronásledoval. Anselm se později v tomto boji vzdal a ustoupil. Život Viléma II. byl ukončen náhle. Roku 1100 se vracel z křížových výprav domů Robert, který získal velký věhlas a zámožnou manželku. 2. srpna 1100 skončil Vilémův život při lovu v New Forest, kdy byl nalezen s šípem v hrudi. Dodnes se neví, jestli tato událost byla vražda anebo to byla nehoda. Podle kronikářů byl Vilém II. všemi nenáviděný a věří se, že za nehodou Viléma stojí jeho mladší bratr (Jindřich I.), který měl zálsus na anglické koruně. Vilém II. umřel bez dědice a vládu převzal jeho bratr mladší Jindřich.⁶⁹

⁶⁷ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 107.

⁶⁸ BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. Oxford: Clarendon Press, 2000, s. 8.

⁶⁹ BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. s. 123, 402-403.

Mezi hlavní aktéry, kteří se zúčastnili první kruciáty, patří hrabě Štěpán II. z Blois, hrabě Robert II. Flanderský a normandský vévoda Robert II. Normandský. Štěpán se připojil k výpravě roku 1096 z rozhodnutí své dominantní ženy Adély-a Štěpán ji, jako vždy, poslechl. Jeho armáda prý čítala až 10 000 mužů, ale odhad je to hrubý a čísla jsou dnes nezjistitelná.⁷⁰ Štěpán táhl přes Itálii většinou společně s vojsky Huga z Vermandois, Roberta Flanderského a svého švagra Roberta Normanského. V Itálii se vojska rozdělila a Štěpán a Robert Normanský přezimovali v jižní Itálii. Na jaře 1097 se výprava nalodila v Brindisi, ale hned tam se potopilo několik nákladních lodí.⁷¹ Robertovi a Štěpánovi křižáci byli navíc demoralizovaní a docházelo k dezercím. Nakonec loďstvo dorazilo do byzantského Drače. V květnu 1097 dorazili křižáci do Konstantinopole, kde byli přivítáni císařem Alexiem a složili mu lenní přísahu.⁷²

3. června 1097 Štěpán s Robertem Normanským přitáhli k obléhání Nikáje, kterou dobyli. Poté křižáci táhli až k Antiochii, kterou oblehli. U města vojáci spotřebovali většinu zásob a hladověli. Štěpán byl během obléhání zvolen za společného vůdce výpravy. Nedlouho poté onemocněl a odjel do Alexandretty. Po uzdravení se hrabě z Blois doslechl, že křižáci dobyli Antiochii, jenomže od Mosulu táhl atabeg z Mosulu na pomoc. Když Štěpán viděl, v jakém postavení se nacházel, dospěl k názoru, že křižáci nemají šanci a ustoupil zpět na západ.⁷³ Štěpán během cesty zpět potkal císaře Alexia a přemluvil ho, aby se vrátil zpět. Oba se vrátili do Konstantinopole a odtud se hrabě Štěpán vydal

⁷⁰ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 46.

⁷¹ CHATRESSKÝ, F. Fulchera Chartresského Historie Jerusalémská čili děje rytířstva křesťanského na výpravě do země svaté od léta Páně MXCV do MCXXVII a kralování obou Balduinů v Jerusalémě. Praha: Družstvo přátel studia, 1920. s. 20

⁷² BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 47.

⁷³ KOVAŘÍK, J. Meč a kříž, rytířské bitvy a osudy. s. 84-97

zpět do Francie. Po návratu do Francie za své jednání sklidil opovržení od své ženy Adély. Tímto skončila účast hraběte z Blois na první křížové výpravě.⁷⁴

Oba Robertové na rozdíl od Štěpána vydrželi ve Svaté zemi až do konce první kruciáty. Zúčastnili se obléhání Antiochie, kterou dobyli. Po dobytí města se rozhořel spor o tom, komu město připadne. Robertovi Normandskému nabízel Raimond z Toulouse 10 000 solidů a Robertu Flanderskému 6 000 solidů. Oba tuto nabídku odmítli. Raimond z Toulouse nehodlal čekat a vydal se směrem na jih. K němu se připojil Robert Normandský. Hrabě flanderský však neuznával vedoucí úlohu Raimonda a nevyšel. Ale později Robert z Flander vyšel spolu Godefroiem z Bouillonu z Antiochie a rychle dostihli zbytek výpravy.⁷⁵

Oba Robertové se později ukázali na bojišti v Jeruzalémě a v bitvě u Askalonu. Oba tyto střety křížáci vyhráli i díky účasti obou normandských vévodů.⁷⁶ Po dobytém vítězství patřil Robert Flanderský spolu s Robertem Normandským k těm, kteří se nehodlali na nově získaných územích usadit a začali se chystat k návratu do Evropy.⁷⁷ Při tažení domů do Evropy se oběma Robertům podařilo zbavit byzantskou Latakii normanského obležení a vděčný byzantský místodržící na Kypru je oba dopravil na lodích do Konstantinopole, odkud pokračovali do Evropy.⁷⁸

⁷⁴ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 80

⁷⁵ BALDWIN, Marshall W., a kol. A History of the Crusades. Vol. 1, The first hundred years. Madison: University of Wisconsin Press, 1969. s. 326-328.

⁷⁶ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 64-66.

⁷⁷ HROCHOVÁ, V. Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. s. 69.

⁷⁸ HROCHOVÁ, V., HROCH, M. Křížáci ve svaté zemi. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. s. 69.

4. DRUHÁ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA

4.1. Pád Edesského hrabství a začátek druhé křížové výpravy

Edesské hrabství, založené jako první ze čtyř latinských států ve Svaté zemi roku 1098 Balduinem z Boulogne⁷⁹. Po odchodu Balduina I. do Jeruzaléma převzal vládu nad hrabstvím Balduin z Bourcqu⁸⁰. Oba dva vládci sice byli spojenci, ale Jeruzalémské království tenkrát nemohlo pomoci Edesskému hrabství vojensky, a tak se Balduin z Bourcqu musel spolehnout sám na sebe. Evropských vojáků (Franků) v hrabství bylo málo a byl odkázán na obyvatelstvo hrabství, což z velké části byli Arméni (první tři vládci hrabství měli za manželku Arménku) a Jakobiti. Pravděpodobně roku 1102 hrabství získalo vzácnou posilu, zdatného rytíře Joscelina z Courtenay, který se zúčastnil výpravy hraběte z Nevers, přežil její zkázu a se zbytkem své družiny dorazil do Antiochie. Díky politice, kterou vedli sousedé z Antiošského knížectví, začal Balduin z Bourcqu vyjednávat s tureckým rodem Damišmendovců o výkupu Bohemunda z Tarentu z jejich zajetí. Po několika měsících jednání se podařilo dosáhnout úspěchu. Tím Balduin získal mocného spojence. Spojená vojska hrabství a knížectví se rozhodla pro útok na pevnost Harrám, která byla strategickým místem mezi Mosulem a Aleppem. Odpověď nedala dlouho čekat a 7. května 1104 se odehrála bitva. Tato bitva se dá posoudit jako první neúspěch Edesského hrabství, protože křížácká vojska zde byla poražena, Balduin z Bourcqu byl zajat a Bohemund za cenu ztrát ustoupil zpět do Antiochie. Mezitím se v Edesse stal regentem hrabství Tankred. Balduin byl držen v Mosulu od roku 1104. Nakonec roku 1108 byl Balduin vykoupen ze zajetí a žádal o navrácení svého majetku. To se Tankredovi nelíbilo a rozhodl se bránit.

⁷⁹ Později jeruzalémský král Balduin I.

⁸⁰ Pozdější Balduin II.

Za pomoci byzantských, arménských i tureckých vojáků se podařilo nakonec Tankreda vyhnat z Edessy. Roku 1109 se však Balduin a Tankred usmířili. Po tomto smíru se hrabství dočkalo míru.⁸¹

Roku 1118 zemřel v Jeruzalémě král Balduin I. Při hledání nového následníka byl nejprve osloven Eustach z Boulogne, ale ten pobýval v té době v Evropě a neměl zájem o kralování za mořem. Balduin z Bourcu se však náhodou v tomto období objevil poblíž Jeruzaléma a začal rychle jednat o koruně pro svou osobu.⁸² Balduin z Bourcu byl 14. dubna 1118 korunován jeruzalémským králem. Balduin II. předal Edeské hrabství svému příteli Joscelinovi z Courtenay⁸³. Joscelin I. se však musel vypořádávat s novým tureckým nebezpečím emíra Balaka.⁸⁴ Dříve než se Joscelin dokázal postavit Turkům, byl zajat. Když se o zajetí Joscelina dozvěděl jeruzalémský král Balduin II., vyrazil na sever porazit Turky a vysvobodit svého přítele Joscelina. Sám král však upadl do tureckého zajetí a spolu s Joscelinem byli uvězněni v pevnosti Kharpurt. Při jedné vzpouře zajatců se podařilo Joscelinovi utéct do Jeruzaléma, kde sebral vojsko a spěchal na pomoc ke Kharpurtu. Emír Balak však pevnost zajatců dobyl nazpět a Balduina II. převezl do Harránu, kam už Joscelin nemohl. Balduin II. byl nakonec propuštěn roku 1126.⁸⁵

Joscelin I. se vrátil do Edessy a bojoval dál proti Turkům, kteří ohrožovali Edeské hrabství. Rok 1131 však byl pro Edessu jeden z klíčových. Nejenže zemřel v Jeruzalémě král Balduin II., jehož nástupcem se stal první anglický vévoda Fulko z Anjou, ale patří sem i

⁸¹ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 85-87.

⁸² DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 80.

⁸³ Joscelin I.

⁸⁴ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 82-83.

⁸⁵ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 99-100.

střetnutí, ve kterém padl Joscelin I.⁸⁶ „Při obléhání jednoho ze seldžuckých hradů utrpěl těžké rány a bylo zřejmé, že jim podlehne. V tom okamžiku došla zpráva, že jedno z měst hrabství oblehl damišmendovský emír Ghází. Umírající Jocelin poručil svému synovi, aby proti Gházimu vytáhl, ale syn namítal, že nemá dost silné vojsko. Nato starý harcovník poručil, aby jej uložili do nosítek, a dal se nést v čele vojska. Když se Turci dověděli, že edesské vojsko vede Jocelin, kterého již považovali za mrtvého, přepadl je strach a ustoupili bez bitvy“.⁸⁷ Se smrtí Balduina II. a Joscelina I. zemřeli i poslední účastníci první křížové výpravy.⁸⁸

Po smrti Joscelina I. nastoupil na edesský trůn jeho syn Joscelin II. Byl to velmi špatný panovník, který nedokázal odvrátit tureckou hrozbu. Mezi hlavními aktéry, kteří ohrožovali hrabství, byl seldžucký princ Imád ad-Dín Zengí, který vytvořil silnou říši, když spojil Aleppo a Mosul. Rozhodující událost pro Edesské hrabství byl rok 1144. Joscelin II. se nechal zatáhnout do boje proti Zengímu a shromáždil armádu, se kterou vytáhl na Eufrat. Toho mistrovsky využil Zengí. Vyhnul se vojsku Joscelina II. a zaútočil na špatně bráněnou Edessu. Tu bez problému dobyl. Joscelin II. se však ani nepokusil město dobýt nazpět, protože si myslel, že má malé vojsko. Tímto činem byl současníky nazýván zbabělcem. Joscelin II. však dál vládl západní části hrabství a roku 1146 využil Zengího⁸⁹ smrti a znovudobyl Edessu. Avšak ještě v témže roce

⁸⁶ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 100-101.

⁸⁷ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 101.

⁸⁸ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 101.

⁸⁹ Zengí (1085-1146) byl turecký šlechtic (atabeg), který vládnul v Mosulu a později v Aleppu

padla Edessa opětovně, tentokrát novým vládcem Aleppa Nur ad-Dínem.⁹⁰

Ztráta Edessy roku 1144 vyvolala v Evropě vlnu znepokojení. 1. prosince 1145 papež Evžen III. vydal bulu *Quantum praedecessores*, kterou svolával křížovou výpravu. Počáteční odezva na křížovou výpravu byla však malá, což jen vykreslilo papežovu malou autoritu.⁹¹ V březnu roku 1146 byla vydána pozměněná papežská bula, která již byla vnímána jako oficiální podnět ke křížové výpravě.⁹² O pár týdnů později se k výpravě přihlásil francouzský král Ludvík VII. Na žádost papeže Evžena III. propagoval výpravu po Evropě opat Bernard z Clairvaux.⁹³ Ten se objevil i na dvoře německého a římského krále Konráda III. Z počátku Konrád nebyl přesvědčen o cílu výpravy, ale nakonec i se svým synovcem Fridrichem (Fridrich I. Barbarossa) přijali kříž od Bernarda z Clairvaux.⁹⁴ Zatímco francouzské vojsko se rozhodovalo, kudy má táhnout jeho vojsko, jestli přes jižní Itálii nebo Balkán, německá výprava se rozhodla pro pochod přes Uhry.⁹⁵ *„Konrád se vydal na pomoc svým křesťanským druhům v Zámorí jako první. Shromáždil vojsko v Řezně a v květnu vyrazil s asi dvaceti tisíci muži po souši cestou, kterou se kdysi dal Godefroi z Bouillonu se svými bratry. Francouzský král opustil Mety asi o měsíc později. Roger II. Sicilský nabídl přes svůj spor s papežem přepravu obou armád po moři, ale Ludvík mu nedůvěřoval a Konrád dal přednost cestě přes Konstantinopol, kde byl jeho spojencem císař Manuel*

⁹⁰ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 104, 105, 106-109, 110, 111.

⁹¹ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 110-111.

⁹² HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 111-112.

⁹³ BUNSON, M.; AUMANN, J., BUNSON, M. *Our Sunday Visitor's Encyclopedia of Saints*. Huntington: Our Sunday Visitor, 1998. s. 130.

⁹⁴ RILEY-SMITH, J. *Atlas of the Crusades*. New York : Facts on File, 1991, s. 48

⁹⁵ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 113.

I. Komnenos, který nastoupil na trůn po svém otci".⁹⁶ Italské městské republiky se však odmítly této výpravě zúčastnit. Janov tlačil na papeže, aby rozšířil výpravu i směrem na západ, do Španělska a Portugalska.⁹⁷ „A mezitím se shromažďoval třetí sbor, prostí lidé, kteří neměli v čele žádného slavného náčelníka, námořníci a rybáři z obou břehů Lamanšského průlivu, kteří se scházeli v kentských přístavech a chystali se k plavbě Gibraltarskou úžinou do Zámorí. Největší kontingent pocházel z Anglie, ale bylo mezi nimi také hodně Vlámů a Frísů“.⁹⁸

4.2. Anglická výprava do Portugalska a reconquista Pyrenejského poloostrova

Tato výprava, kterou uskutečnili křižáci z Anglie, představovala v důsledku jediný úspěšný moment druhé křížové výpravy. Avšak tato epizoda se nemusela vůbec stát. Nebýt špatného počasí, které zastihlo křižáky, nemuseli by se vylodit na území Portugalska a pokračovali by dál směrem na východ do Svaté země.

Na konci května 1147 vyplula z Darthmouthu v jižní Anglii flotila 200 lodí. Avšak tehdejší loďstvo nebylo stavěno na dlouhodobé plavby a i kvůli špatnému počasí, jež zastihlo flotilu lodí v Biskajském zálivu, nakonec loďstvo zastavilo na severu Portugalska u města Porto v ústí řeky Duero. První krok po přistání bylo zajistit disciplínu a pořádek. Jenomže křižáci neměli pevné a silné velení, a tak se vojsko rozdělilo do několika frakcí.⁹⁹ „Rýnské vedl vévoda Arnold z Aerschotu, synovec Godefroie z Boulionu, vlámské jednotky vedl Kristián z Gistelu a

⁹⁶ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 113.

⁹⁷ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 113.

⁹⁸ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 94.

⁹⁹ PHILLIPS, J., The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom. New Haven: Yale University Press, 2000, s. 142-143.

boulognské a normanské jednotky vedli čtyři velitelé: ty z Norfolku a Suffolku vedl Henry z Glanvillu, ty z Kentu byli pod velením Simona z Doveru, Londýnští byli pod velením Andrewa a ostatní byli pod velením severofrancouzského Sahera z Archelle.¹⁰⁰ Taková situace nebyla pro křižáky příliš příznivá, později se nejednotné velení projevilo při obléhání Lisabonu.

Přistání křižáků však nezůstalo dlouho utajeno. Portugalský král Alfons I. se dozvěděl o přistání křižáků v Portu a vyslal svého služebníka biskupa Petra, aby křižáky uvítal.¹⁰¹ *„Když jsme připluli do portského přístavu (16. června), přišel nás přivítat biskup se svým klérem, neboť král a jeho vojsko již před delším časem vyrazili vstříc Maurům*“.¹⁰² Biskup Petr vyzval křižáky, aby se setkali s králem Alfonsem. Křižáci souhlasili, pokud dostanou podíl na kořisti při dobytí města Lisabon.¹⁰³

Křižáci se dohodli s biskupem Petrem na podmínkách pomoci, i když oni samotní nebyli jednotní, někteří členové výpravy chtěli plout dál do Jeruzaléma a jiní měli návrh na loupeživém řádění v okolí Lisabonu. Nakonec ostatní křižáky přesvědčil vévoda Henry z Glanvillu, aby se zúčastnili dobytí Lisabonu zpět do křesťanských rukou. A tak křižáci pokračovali po moři směrem na Lisabon. Spojené vojsko křižáků a krále Alfonse I. dorazilo k městu 30. června 1147. Vůdci obou vojsk se dohodli na vyjednávání s představiteli města. Mezi nejaktivnější vyjednavče

¹⁰⁰ PHILLIPS, J., *The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom*. s. 143.

¹⁰¹ *Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska* (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). Praha: Argo, 2008, s. 13-14.

¹⁰² *Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska* (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). s. 14.

¹⁰³ *Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska* (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). s. 14-18.

patřil arcibiskup z Bragy, který se snažil o to, aby nebyla prolita krev.¹⁰⁴ „*Jsme přece od přirozenosti zrozeni z jednoho jediného počátku, a proto by se neslušelo, abychom na sebe nevrážili, jsouce spojeni svazkem lidské soudržnosti a poutem svornosti, této matky všech věcí*“,¹⁰⁵ řekl arcibiskup z Bragy. Jednání byla však neúspěšná. Představitelé města nevěřili slovům vyjednávačů a rozhodli se bránit. Jistý křižák Raol se před bitvou zmínil o počtu obyvatelstva Lisabonu a jeho obraně a též se zmínil o velikosti křižáckého vojska.¹⁰⁶ „*V této době mělo město kolem 145 000 obyvatel, z čehož město bránilo něco kolem 15 000 vojáků. Síly Alfonsa I. a křižáckých vojsk čítaly něco kolem 23 000 vojáků (13 000 křižáků a 10 000 Alfonsových vojáků)*“.¹⁰⁷

Obléhání Lisabonu začalo 1. července 1147. Vojsko kříže dobylo území kolem hradeb, a mohlo tak pevně uzavřít město od okolního světa. Křižáci se pokusili město dobýt přímým útokem, ale ani jeden z ataků nebyl úspěšný. Obránci města se taktéž pokusili dobýt zpět ztracené území kolem hradeb, taktéž neúspěšně. Po čtyřech měsících bojů, přesně řečeno 25. října, představitelé města souhlasili s podmínkami kapitulace. A bylo dohodnuto, že křižáci nechají obránce v klidu odejít.[11] Ale jak se otevřely brány města, vojáci z Kolína a Vlámka vběhli do města a začali masakrovat.¹⁰⁸ „*Pokud jde o Kolíňany a Vlány: ti*

¹⁰⁴ Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.), s. 32-33.

¹⁰⁵ Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.), s. 33.

¹⁰⁶ PHILLIPS, J., The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom. s. 143-149.

¹⁰⁷ PHILLIPS, J., The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom. s. 143, 149.

¹⁰⁸ Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.), s. 60-61.

zjistili, kolik se ve městě možností k drancování, a ztratili veškerou úctu k přísaze a danému slovu. Běhali z jednoho místa na druhé a oddávali se rabování: vyráželi dveře a prohledávali vnitřky všech domů, děsili jejich obyvatele a prováděli hanebnosti, které se přičí lidské i Boží spravedlnosti: vyhazovali ven nádoby či oděvy a páchali násilí na pannách“¹⁰⁹ citoval křižák Raol. Ostatní křižáci a Portugalci plnili dohodnuté podmínky a nechali obyvatele města být.¹¹⁰

Dobytí Lisabonu představovalo pro Alfonsa I. velký úspěch. V okolí města se nacházely velké plochy úrodné půdy, které nyní ležely ladem, a Portugalské království potřebovalo nové osadníky. A tak většina Angličanů a Vlámů zůstala a obývala nové domovy. Dokonce i prvním lisabonským biskupem se stal Angličan Gilbert.¹¹¹ 1. listopadu 1147 křesťané strhli hlavní mešitu a obnovili lisabonské biskupství. V roce 1151 biskup Gilbert navštívil svoji rodnou zemi, nabádal své krajany, aby se připojili k dobývání Pyrenejského poloostrova z rukou muslimů.¹¹² I po tomto všem se menší část křižáků rozhodla pokračovat v křížové výpravě a vydala se na další cestu do Svaté země.¹¹³

Mezitím, kdy vojska křižáků a Alfonse I. bojovala o Lisabon, se král Alfons VII.¹¹⁴ spolu se svým švagrem Ramonem Berenguerem IV.

¹⁰⁹ Dobyť Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). s. 60,61.

¹¹⁰ Dobyť Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). s. 60-62.

¹¹¹ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 95.

¹¹² BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. s. 111.

¹¹³ RUNCIMAN, S. A History of the Crusades, vol. II: The Kingdom of Jerusalem and the Frankish East, 1100-1187. Cambridge : Cambridge University Press, 1952. s. 258.

¹¹⁴ Alfons VII. byl králem Leónu a Kastílie v letech 1126-1157

z Barcelony¹¹⁵ a kontingenty katalánských a francouzských křižáků pokoušel dobýt přístavní město Almeria. S podporou spojeného pisánsko-janovského loďstva se křižákům v říjnu 1147 město podařilo obsadit.¹¹⁶ V polovině června roku 1148 křižáci začali obléhat město Tortosa. Barcelonské a janovské jednotky vypluly 29. června a 1. července dorazily do ústí řeky Ebro.¹¹⁷ Město padlo po pětíměsíčním obléhání v prosinci 1148, hlavně za pomoci francouzských a janovských křižáků.¹¹⁸ Následující rok padla do rukou Ramona IV. další města: Fraga, Lleida a Mequinenza na soutoku řek Segre a Ebro.¹¹⁹ Tímto skončila křižácká reconquista Pyrenejského poloostrova, která se dá z křesťanského pohledu označit za úspěšnou, protože muslimský stát se z většiny poloostrova zmenšil na jednu polovinu území. Více na obrázcích č. 1 a 2.

4.3. Tažení k Damašku a neúspěch výpravy

Expedice krále Ludvíka VII. a Konráda III. nepatří mezi nejslavnější. Výpravu už od počátku stíhaly problémy a nebylo tomu jinak ani v Jeruzalémě. Tažení do Svaté země začalo dříve než Angličané dopluli do Portugalska. Výprava do Svaté země byla rozdělena na dvě části. První vojsko vedl římský král Konrád III. z rodu Štaufů. Jeho armáda byla sice početná, ale zato velmi neorganizovaná. Toto vojsko vyrazilo do Svaté země v květnu 1147 a procházelo skrz Uherské království směrem na

¹¹⁵ Ramon Berenguer IV. Barcelonský byl hrabě barcelonský v letech 1131-1162, manžel a spoluvládce aragonské královny Petronily v letech 1137-1162, zakladatel dynastie aragonských králů.

¹¹⁶ RILEY-SMITH, J. Atlas of the Crusades. s. 48.

¹¹⁷ PHILLIPS, J., The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom. s. 262.

¹¹⁸ RILEY-SMITH, J. Atlas of the Crusades. s. 48.

¹¹⁹ RILEY-SMITH, J. Atlas of the Crusades. s. 126.

Konstantinopol. Druhé vojsko vedl francouzský král Ludvík VII., kterého doprovázela i jeho manželka Eleonora Akvitánská. Francouzská křížová armáda vyšla o něco později než Konrádova armáda, ale bez problému prošla skrz celou Evropu až do Konstantinopole.¹²⁰

Jako první se do Konstantinopole dostala Konrádova armáda. Té se velice obával císař Byzantské říše Manuel I. Komnenos. Řekové se však zachovali korektně, vyslali své zástupce, kteří se setkali s Konrádem a přijali od něho přísahu přátelství.¹²¹ Avšak německé vojsko bylo velmi neukázněné a než došlo do Konstantinopole, pořád se střetávalo s oddíly Byzantské říše. Když Konrád a jeho armáda dorazila do Konstantinopole v září roku 1147, Konrádovi vojáci začali rabovat předměstí tohoto města.¹²² Ke Konstantinopoli se zatím blížila Ludvíkova armáda. Ludvík uzavřel s Manuelem podmínky přátelství a slíbil, že jeho vojsko nebude rabovat v okolí města. Když dorazil francouzský předvoj do města a chtěl se přidat ke Konrádově armádě, Konrád to vehementně odmítl. Mezi oběma králi nakonec došlo k tomu, že ani jeden z nich nechtěl spolupracovat s tím druhým. To mělo následky v Konrádovu vojsku. Od Konrádovy armády se oddělili lotrinští rytíři, kteří hovořili francouzsky a cítili se spjati s Francouzy. Německý král vyrazil v polovině října do anatolského vnitrozemí. Touto dobou se Ludvíkovo vojsko přepravovalo do Malé Asie a sám francouzský král neudělal nic pro to, aby Konráda zastavil.¹²³

Konrád dorazil do Nikáje (dnešní Iznik). Tam rozdělil své vojsko na dvě části. Jedna část (většinou civilisté) pokračovala podél pobřeží, a druhá část vedená Konrádem šla do vnitrozemí. Konrád došel k městu

¹²⁰ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 111-113.

¹²¹ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 96.

¹²² BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 113-114.

¹²³ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 116.

Dorylaea, kde vojsko první kruciáty vyhrálo nad Turky. I tentokrát zde Turci čekali. Jenomže díky terénu, který zde vládne, bylo Konrádovo vojsko žízňivé a vrhlo se k řece nezformovaně. To posloužilo Turkům a ti postupně napadali křižácké vojsko. Konrád byl donucen ustoupit zpátky do Nikáje.¹²⁴ „*Po celou dobu byli ke všemu znepokojováni tureckými nájezdníky a křižácký ústup se začal měnit v pohromu. Sám Konrád byl zraněn šípem a mnoho nejzemdlenějších poutníků vzadu od vojska odpadlo a bylo zajato*“.¹²⁵ Konrádovi a jeho hrstce, co přežila, se podařilo dostat zpět do Nikáje. Tam už je zásobovalo vojsko Ludvíka. Toto byl malý triumf pro Ludvíka a jeho družinu, protože Konrád souhlasil, že se přidá do jeho vojska.¹²⁶

Oba králové se poté dohodli na postupu podél pobřeží, které kontrolovalo byzantské námořnictvo. Začátek společné výpravy byl bez problémů, až v Efezu onemocněl Konrád, což ho donutilo v lednu 1148 zamířit zpět do Konstantinopole. Ludvík pokračoval dál po souši a jeho vojsko pomalu začalo strádat. K tomu se připojil i turecký útok na křižácké vojsko, které s vypětím všech sil Ludvík odrazil.¹²⁷ Ludvík a jeho kumpáni zjistili, že do Antiochie, která už byla kousek, se dá dostat pomocí lodí. Ludvík rozdělil vojsko a větší část šla po souši do Antiochie. On a druhá část jeli na lodích a za tři dny od vyplutí dopluli do přístavu Svatý Symeon. Zato první část vojska byla při cestě napadána Turky a z velké části zničena. Avšak druhá menší část vojska se dostala do Antiochie. Když se mělo mluvit o budoucnosti výpravy, Ludvík byl v tomto

¹²⁴ NICOLLE, D., Druhá křížová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 46-47.

¹²⁵ NICOLLE, D., Druhá křížová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. s. 47.

¹²⁶ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 115.

¹²⁷ NICOLLE, D., Druhá křížová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. s. 47-53.

nerozhodný. Raimond¹²⁸ žádal Ludvíka, aby se francouzská vojska připojila k útoku na Aleppo, hrabě Joscelin požadoval pomoc při znovudobývání Edessy a Ludvíkův bratranec Raimond II. Tripolský ho prosil, aby mu vypomohl s dobytím hradu Montferrand. Ludvíkova žena Eleonora, která byla neteří Raimonda z Poitiers, tlačila Ludvíka k pomoci Antiochii. Ludvíkovi se takový nátlak nelíbil a rozhodl se pro pochod na jih do Jeruzaléma. Tohle jednání se ale nelíbilo Eleonoře, která zůstala v Antiochii. Tato manželská roztržka nakonec přispěla v roce 1152 k rozvodu manželství.¹²⁹

Ludvík dorazil do Jeruzaléma, kde byl přivítán mladým králem Balduinem III. Do Jeruzaléma dorazil i zdravý Konrád, který se opět připojil k Ludvíkovi. Na dalším postupu ve Svaté zemi se uskutečnilo jednání nejvyšších představitelů jeruzalémské šlechty v Akkonu, které se uskutečnilo 24. června 1148. Účastníci jednání se dohodli na tažení proti Damašku. Jeruzalémské vojsko v tom vidělo nápravu reputace, protože v roce 1147 vedlo neúspěšné tažení proti městu.¹³⁰

V polovině července roku 1148 se shromáždilo francouzské a jeruzalémské vojsko u Tiberiady.¹³¹ „Podle dobových odhadů mělo vojsko čítat něco kolem 50 000 mužů, což se zdá být hodně nadsazené“.¹³² Bez ohledu na to, kolik armáda opravdu měla vojáků, bylo toto seskupení sil

¹²⁸ Raimond z Poitiers (1108-1149) byl francouzský šlechtic a v letech 1136–1149 knížetem z Antiochie (jako kníže Raimond I.).

¹²⁹ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 116-117.

¹³⁰ NICOLLE, D., Druhá křížová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. s. 54-55.

¹³¹ RUNCIMAN, S. A History of the Crusades, vol. II: The Kingdom of Jerusalem and the Frankish East, 1100-1187. s. 228-229.

¹³² NICOLLE, D., Druhá křížová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 55.

ohromné. Armáda křižáků vyšla z Galileje a směřovala na Damašek z jihu. Damašský vládce Unur¹³³ nečekal křižáky u svého města a tak se křižáci lehce zmocnili oblastí kolem hradeb města. Avšak Unur vysílal do datlových hájů partyzánské jednotky, které útočily na křižáky a způsobovaly jim sice malé ztráty, ale byly účinné v podkopávání morálky. Mezi veliteli křižáků se také rozhořel spor o to, kdo ovládne město po jeho dobytí. V pozdějších dnech obléhání došla k městu zpráva, že se blíží vojsko Núr ad-Dína¹³⁴ a jeruzalémské vojsko, které ho znalo velmi dobře, se rozhodlo ustoupit. Ostatní to považovali za akt zbabělostí, ale nakonec i zbytek sil se musel stáhnout zpět.¹³⁵

Důsledky porážky křižáků u Damašku se neprojevily ihned. Po návratu do Jeruzaléma se pokoušel Konrád III. dobýt Askalon, jenomže mu nedorazily posily a tak z dobývání sešlo. Konrád se později vrátil do Konstantinopole, kde uzavřel spojeneckou smlouvu s byzantským císařem proti sicilským Normanům. To Ludvík VII. odkládal svůj návrat do Evropy. Jeden důvod byl, že oslaví Velikonoce v Jeruzalému a druhým důvodem bylo to, že se nechtěl věnovat rozvodu s manželkou Eleonorou Akvitánskou. Ludvík též navrhoval svolání nové výpravy, avšak tento návrh s ním nesdílel papež. Po druhé kruciátě fakticky přestalo existovat hrabství Edessa, protože se nakonec neubránílo Núr ad-Dínovi a jeho vojskům. Núr ad-Dín také roku 1153 dobyl Damašek. Jeruzalémské království po této výpravě se rozhodlo orientovat své kroky na západ do Egypta. Král Amaury I., který vládl Jeruzalémskému království v letech 1162-1174, se sblížil s Byzancí a s jejich podporou podnikl pět válečných tažení do Egypta, ta byla ale neúspěšná. Po těchto neúspěšných

¹³³ Muín ad-Dín Unur (rok narození neznámý – 1148) byl damašský vládce v polovině 12. století

¹³⁴ Núr ad-Dín (1118-1174) byl tureckým sultánem Damašku, Aleppa a Mosulu

¹³⁵ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 122.

taženích se království ocitlo v problémech, protože v Egyptě se k vládě dostala významná postava třetí křižáky egyptský sultán Saladin¹³⁶.¹³⁷

4.4. Anglie před, během a po druhé křížové výpravě

1. prosince 1135, umírá anglický král Jindřich I. Před jeho smrtí měl spor se svou dcerou Matyldou a jejím manželem Geoffreyem. Šlechta se zachovala loajálně k Jindřichovi i po jeho smrti a se rozhořel boj o to, kdo se stane králem po Jindřichovi. Normanským vévodům se nelíbilo, že by jim měla vládnout žena, přesněji řečeno bývalá císařovna Matylda¹³⁸ a tak hledali nového možného kandidáta. Této role se rozhodl ujmout Štěpán z Blois. Byl vnuk Viléma I. Dobyvatele (syn jeho dcery Adély a normanského hraběte Štěpána Jindřicha z Blois) a na trůn nastoupil po smrti svého strýce Jindřicha I. Štěpán byl korunován anglickým králem 22. prosince 1135. Byl to schopný vládce, který si získal srdce národa rytířskými ctnostmi i laskavým chováním k obecnému lidu.¹³⁹ Počátek Štěpánovy vlády byl v celku klidný, ale po dvou a půl letech vlády se o dědictví začala zajímat císařovna Matylda. Štěpán Matyldu nijak neřešil a situace se mu začala vymykat z rukou. Nechal Matyldu připlout na podzim roku 1139 do Anglie a i když jí mohl nechat zajmout, nechal ji volně odejít a ta se připojila ke svým vojskům v Bristolu.¹⁴⁰

¹³⁶ Saladin (1138-1193) byl kurdský muslim a vojenský velitel, který žil ve 12. století. Založil dynastii Ajjúbovců, která vládla v Egyptě a Sýrii

¹³⁷ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 123.

¹³⁸ Matylda Anglická (1102-1167) dcera anglického krále Jindřicha I., která se provdala za císaře Jindřicha V. (úmrtí 1125), v roce 1128 provdána za Geoffroye z Anjou

¹³⁹ DORAZIL, O. Vládcové v dějinách Evropy: 800-1648, díl první. Klatovy: Amlyn, 1992, s. 199-200.

¹⁴⁰ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 114.

Od té doby existovaly v Anglii dva tábory, které mezi sebou bojovaly o moc a korunu. Štěpán unáhleně přivolil k bitvě u Lincolnu, kde byl poražen a zajat. Později byl uvržen do žaláře v Bostonu. Matylda chtěla využít této situace a chtěla se nechat korunovat královnou ve Westminstru. Avšak Londýňané se chopili zbraní a vyhnali císařovnu z města. Korunovace se nekonala. Několik měsíců nato byl zajat hlavní spojenec Matyldy Robert z Gloucestru¹⁴¹. Matylda musela přistoupit na výměnu zajatců, Robert byl vyměněn za krále Štěpána. Tím zůstala Anglie rozdělena na dva tábory, protože Matylda „zahodila“ vyhranou pozici.¹⁴²

V Normandii se občanská válka vyvíjela trochu jinak. Hrabě z Anjou, vyvíjel ustavičný nátlak na normandské vévodství. Vojské tažení konané v letech 1141-1144 se završilo kapitulací Rouenu a Geoffreyho uvedením na vévodský stolec. Tak se občanská válka zvrhla v jakousi všední proceduru. Válečné umění se točilo kolem hradů, jejichž obránci měli oproti útočníkům výhodu, proto žádná ze stran nemohla nijak výrazně pokročit dál.¹⁴³

V říjnu roku 1147 zemřel významný spojenec Matyldy Robert z Gloucestru. Císařovna ztratila odvalu a ještě ten rok opustila Anglii a nikdy se nevrátila zpět. Válka byla velmi nepříjemná a devastovala území po celém království. Někteří zneprátení baroni uzavírali mezi sebou různá příměří, aby ulevili své zemi. Na nátlak rádců nakonec Štěpán a Matylda uzavřeli příměří mezi sebou. V prosinci 1153 uzavřeli Westminsterskou mírovou smlouvu, v níž bylo dohodnuto, že po smrti Štěpána z Blois nastoupí syn Matyldy Jindřich, vévoda z Anjou

¹⁴¹ Robert z Gloucestru (1100-1147) lord z Gloucestru a Glamorganu, byl to nevlastní syn Jindřicha I. Anglického

¹⁴² MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 114.

¹⁴³ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 114.

a Normandie. Anglie byla konečně v míru. Ale místo toho, jak lidé očekávali, že Štěpán bude vládnout dlouho, následující rok, přesně 25. října 1154 Štěpán zemřel a byl pohřben v klášteře ve Favershamu. Po jeho smrti nastoupil dohodnutý dědic Jindřich, který se později nazýval Jindřich II. a založil novou vládnoucí dynastii Plantagenovců. Jindřich se roku 1156 oženil s bývalou ženou Ludvíka VII. Eleonorou Akvitánskou, čímž připojil k Anglickému království i území Akvitánie.¹⁴⁴

¹⁴⁴ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 114-115.

5. TŘETÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA

5.1. Bitva u Hattínu a vyhlášení třetí kruciáty

Na jaře roku 1174 zemřel damašský sultán Núr ad-Dín a na jeho místo nastoupil jeho syn As-Sálih Ismaíl.¹⁴⁵ Protože byl As-Sálih nezletilý, začal boj mezi emíry o regentství. Saladin, vazal As-Sáliha v Egyptě, této situace využil a osamostatnil se, a ještě téhož roku dokázal dobýt Damašek. Této situace se obávali jeruzalémští křižáci, kteří začali podporovat zengíovské vládce¹⁴⁶.¹⁴⁷ Saladin se následující rok snažil využít svého postavení a pokoušel se dobýt Aleppo a Mosul. Nejen díky podpoře křižáků, ale i houževnaté obraně se města ubránila a další desetiletí zůstala v rukou nástupců Zenghího. Saladin nakonec dosáhl toho, co potřeboval, tzn., že bagdádský chalífa ho uznal jako sultána Egypta a Sýrie. Saladin byl na tehdejší dobu výborný státník. Nespoléhal jen na svoji vojenskou sílu, která byla ohromující, ale spoléhal se také na sílu propagace a vyjednávání. Jednal s byzantským císařem Manuelem I. Komnenem¹⁴⁸. Oba se dohodli, že jeden druhému bude respektovat hranice svých říší a zavládne mezi nimi příměří. Saladin se tak obrátil se svou politikou na jih, kde potřeboval ovládnout města Aleppo a Mosul. Situace se změnila roku 1183, kdy se stal pánem Aleppa a dva roky nato ovládl Mosul. Muslimové tak poprvé proti křižákům stáli sjednoceni pod jednou vlajkou a jednou říší.¹⁴⁹

¹⁴⁵ As-Sálih Ismaíl (1163-1181) byl syn damašského sultána Núr ad-Dína, který roku 1174 po Núr ad-Dínové smrti nastoupil v jedenácti letech na trůn

¹⁴⁶ Zengíovští vládci byli šlechtici, kteří vládli v Sýrii. Patří sem Zengí, Nur ad-Dín a As-Sálih Ismaíl

¹⁴⁷ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 210-211.

¹⁴⁸ Manuel I. Komnenos (1143-1180) byl byzantský císař z dynastie Komnenovců, jenž panoval v letech 1143-1180

¹⁴⁹ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 159-161.

Zato vývoj v Jeruzalémském království byl naprosto jiná záležitost. Rok, kdy zemřel Núr ad-Dín, zemřel i král Amaury I. Týden po skonání Amauryho byl korunován jeho syn Balduin IV., který byl v této době nezletilý a i malomocný, jak se později zjistilo. Regenství nad Jeruzalémským královstvím se ujal hrabě Raimond z Tripolisu.¹⁵⁰ V této době se mezi jeruzalémskou šlechtou vytvořily dvě skupiny.¹⁵¹ Jedna, šlechtici, kteří zde žili již po několik generací, schvalovala politiku vstřícnosti vůči susedům, hlavně vůči muslimům a Byzantské říši. Tato skupina měla podporu od italských obchodníků usazených v palestinských přístavních městech a rytířského řádu Johanitů. Druhá skupina, šlechtici, kteří se nenarodili ve Svaté zemi, ale získali zde své a v arabském světě se příliš neorientovali. Ti chtěli bránit Svatá místa a proti muslimům tak vedli agresivní a dobyvačnou politiku. Jejich názory zastávali templáři a členové mladší šlechty, kteří neměli ve vlastnictví žádnou půdu. Napětí mezi těmito dvěma skupinami se vyhrlo do otevřeného nepřátelství.¹⁵² Balduin IV. se chopil moci roku 1176. Navzdory své nemoci byl Balduin energický král. Téhož roku Zengiovcí propustili zajaté křižáky. Bylo to díky pomoci, kterou jim křižáci poskytovali proti Saladinovi. Saladin roku 1177 chtěl využít oslabení vlivu Byzantské říše a vytáhl proti Askalonu. Balduin IV. proti němu vytáhl se svou armádou a porazil ho v bitvě u Montgisardu. O dva roky později Saladin oplatil porážku křižákům v bitvě u Mardž Ajjún a roku 1180 bylo sjednáno dvouleté příměří.¹⁵³

Po této porážce království Jeruzalémské bylo v obraně. Balduinova sestra si vzala za manžela budoucího krále Jeruzaléma Guye

¹⁵⁰ BRIDGE, A., Křižové výpravy. s. 137-138.

¹⁵¹ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 215.

¹⁵² HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 161-162.

¹⁵³ BRIDGE, A., Křižové výpravy. s. 137-138.

de Lusignana, který byl přívržencem skupiny, která obhajovala výbojnou politiku vůči muslimům a díky němu tato skupina výrazně posílila svůj vliv na jeruzalémském dvoře.¹⁵⁴ Další problém se vyskytl v Renaudovi de Châtillon, který ze svého panství Kerak podnikal výpady vůči karavanám muslimů a dokonce se pokusil dobýt město Mekka, za což mu Saladin slíbil smrt. Saladin Kerak dvakrát oblehl a to roku 1183 a 1184, ale vždy díky zásahu Balduina IV. se Kerak Saladinovi nepodařilo dobýt.¹⁵⁵

Roku 1185 zemřel král Balduin IV. Novým králem byl korunován Balduin V., jeho regentem se stal Raimond z Tripolisu a ten uzavřel čtyřleté příměří se Saladinem. Následující rok mladičkový král zemřel a pozice regenta ztratila svůj význam. Tím posílila skupina šlechticů, která prosazovala agresivní postoj vůči muslimům. Jako nástupce byl zvolen Guy z Lusignanu, zastánce výbojné politiky. Ten se obklopil lidmi, kteří sdíleli jeho názor, a vliv skupiny starších baronů pominul. Renaud de Châtillon, který patřil mezi důvěrníky Guye, pozoroval muslimské karavany směřující volně po Jeruzalémském území.[3] Na počátku roku 1187 Renaud napadl karavanu směřující z Káhiry do Damašku. Renaud pozabíjel vojáky; kupce, zboží, ženy a děti dopravil do svého hradu Kerak a žádal za ně výkupné. Saladin za toto jednání požadoval omluvu a navrácení zajatců. Dokonce i král Guy se pokoušel Renauda přemluvit, ale král byl nedůsledný a nerozhodný a postupem času na Renauda netlačil. Saladin se rozhodl pro válku.¹⁵⁶

Takové jednání se nelíbilo Raimondovi z Tripolisu a dalším baronům, kteří se svými vojáky odešli do Antiochie a chtěli zprostředkovat mír se Saladinem.¹⁵⁷ Král Guy to považoval za akt zrady a hodlal zaútočit

¹⁵⁴ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 162.

¹⁵⁵ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 143-145.

¹⁵⁶ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 146.

¹⁵⁷ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 146.

na Raimondovu pevnost Tiberias. Raimondovi nezbývalo nic jiného než požádat Saladina o pomoc. Ten mu přislíbil vojáky, kteří byli ihned vysláni do Tiberiady. To Guye přimělo upustit od útoku na pevnost.¹⁵⁸ Koncem dubna 1187 Saladin požádal Raimonda, aby mohl provést průzkum kolem Genezaretského jezera. Raimondovi nezbývalo nic jiného než souhlasit.¹⁵⁹ Na nedalekém hradu (La Fève) templářů zrovna pobývali velmistr řádů templářů Gérard de Ridefort a velmistr johanitů Roger des Moulins a těm se rychle donesla zpráva, že Saladinovy jednotky provádějí průzkum po okolní zemi. Gérard získal i pomoc Rogera a vytvořil malé vojsko. Toto vojsko vyjelo proti Saladinovým jednotkám, ale kvůli malému počtu byla tato armáda do posledního vojáka pobyta až na Gérarda de Rideforta. Ten utekl do Jeruzaléma a stěžoval si králi Guyovi, že je to díky Raimondovi, který se spojil se Saladinem.¹⁶⁰

Mezitím Saladin přijal posily z Egypta a započal útok na Zajordánsko, které, až na hrady Kerak a Krak de Montréal, obsadil. Saladin také odřízl Palestinu od Antiošského knížectví a jeho loďstvoablokovalo námořní cesty mezi Evropou a Palestinou.¹⁶¹

Král Guy vyhlásil všeobecnou mobilizaci do Seforie (Cipori). V létě 1187 shromáždily obě strany své síly k rozhodující bitvě. Šlechta zverbovala i stálou posádku svých hradů, jen aby posílili počet vojáků. Na konci května měl král Guy shromážděno dvanáct set rytířů, několik tisíc harcovníků a deset tisíc pěších vojáků. Mezi shromážděnými byl i Raimond z Tripolisu, který se obával strachu z pomsty svých křesťanských druhů. Armáda Jeruzaléma zaujala obranné postavení u

¹⁵⁸ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 225.

¹⁵⁹ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 128.

¹⁶⁰ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 226.

¹⁶¹ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 227.

Seforie, kde vyčkávala Saladinova vojska.¹⁶² Saladin mezitím oblehl pevnost Tiberias a pokoušel se vylákat křižáky z obranného postavení. To se mu nakonec povedlo a 3. července 1187 vyrazila křižácká armáda k Tiberiadě.¹⁶³

Následující den, kdy se pokoušeli křižáci dostat k Tiberiadě, zaútočil Saladin na křižácké vojsko u Hattínu. Toto přepadení vešlo do dějin jako bitva u Hattínu. Byla to vcelku jednoznačná bitva, i když měli křižáci větší počet mužů oproti muslimům. Ale díky jízdním schopnostem muslimů se podařilo Saladinovi uštvět křižákům velké ztráty. Z bitvy se podařilo uprchnout Raimondovi z Tripolisu, který hrdinně zaútočil během bitvy na čelo Saladinovi armády, a díky tomuto kroku se mu podařilo z bitvy probít ven z obklíčení. Další, komu se podařilo prchnout z bitvy: Balian z Ibelinu¹⁶⁴ (později bránil Jeruzalém), Reginald ze Sidonu¹⁶⁵, Joscelin III. z Edessy¹⁶⁶ a přibližně dalším třem tisícům.¹⁶⁷

Důsledky této bitvy byly dalekosáhlé. Do zajetí Saladina padl král Guy de Lusignan, jeho bratr Amaury, Renaud de Châtillon, velmistr řádů templářů Gérard de Rideford a mnoho dalších.¹⁶⁸ Renaud byl podle pověsti popraven samotným Saladinem za činy, které mu v minulosti

¹⁶² DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 128-129.

¹⁶³ BRIDGE, A., Křižové výpravy. s. 147.

¹⁶⁴ Balian z Ibelinu (1142/1143 - 1193) byl pán z Ibelinu a Nábulusu, jeden z vůdčích rytířů v Jeruzalémském království

¹⁶⁵ Reginald ze Sidonu byl křižáckým baronem ze Sidonu a mocným šlechticem Jeruzalémského království ve 12. století

¹⁶⁶ Joscelin III. z Edessy byl od roku 1159 titulárním křižáckým hrabětem z Edessy. Joscelin III. byl synem hraběte Joscelina II.

¹⁶⁷ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 236.

¹⁶⁸ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 167.

provedl. Ostatní zajatci, hlavně rytíři a řadoví vojáci, dostali na výběr, buď konverze k islámu, nebo smrt. Jen někteří využili první možnosti a ostatní byli popraveni.¹⁶⁹

*„Po vítězství u Hattínu neměl Saladin již příliš mnoho práce: 5. července padl Tiberias, 10. července Akkon, 29. července Sidon, 6. srpna Bejrút“.*¹⁷⁰ Následně pod muslimskou nadvládou skončily významné hrady Krak de Moab, Belvoir nebo Krak de Montréal. Jediný přístav Týros zůstal nedobyto, protože se sem stáhly všechny síly křížáků a město nebylo dobyto i díky Konrádovi z Montferratu¹⁷¹, který připlul z Itálie. Samotné město Jeruzalém padlo 2. října 1187.¹⁷²

Zpráva o katastrofě ve Svaté zemi vyvovala v Evropě zděšení. Následkem této zprávy zemřel papež Urban III. Na jeho místo byl zvolen Řehoř VIII., ale ten zemřel po necelých dvou měsících, kdy se snažil urovnat spory mezi Pisou a Janovem. Následně na papežský stolec usedl Klement III. Klement neviděl jako hlavní sílu Janovany a Pisance a pokoušel se na výpravu sehnat Angličany i Francouze. Nicméně anglický král Jindřich II. a francouzský král Filip II. August bojovali ve Francii o území. Situaci navíc komplikovali dva synové Jindřicha II., kteří dokázali přebíhat z jedné strany na druhou, jak se jim zrovna hodilo. V tomto ohledu se hlavně vyznamenal Richard. Teprve po smrti Jindřicha II. v roce 1189 nový anglický král Richard I. a francouzský král Filip II. August se domluvili na míru a souhlasili s účastí na křížové výpravě. Ke křížácké

¹⁶⁹ KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. s. 238-239.

¹⁷⁰ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. Praha: Ikar-N, 1999, s. 48.

¹⁷¹ Konrád z Montferratu byl italský šlechtic, přední účastník třetí křížové výpravy a sňatkem od 24. listopadu 1190 de iure jeruzalémský král, ale faktickým králem byl pouze několik dní před svou smrtí

¹⁷² HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 170.

výpravě se přidal o mnoho dříve císař Fridrich I. Barbarossa, kterému už táhlo na sedmdesát let života a v říši vládl více než třicet let.¹⁷³

5.2. Tažení Richarda I. Lvího Srdce do Svaté země

Tažení Richarda I. Lvího Srdce do Svaté země je velmi důležitou událostí třetí kruciáty, ale nejdříve něco k Fridrichovi I. Barbarossovi a jeho výpravě. Fridrich I. Barbarossa pocházel z rodu Štaufů a byl druhý z této rodiny, kdo byl korunován na císaře. Fridrich Barbarossa se neúčastnil výpravy do Svaté země poprvé. Už jako mladý vyšel do druhé křížové výpravy s císařem Konrádem III. Na této výpravě se seznámil s mnoha šlechtici, kteří mu v budoucnu pomohli získat císařský titul.¹⁷⁴ Císař slíbil účast na třetí křížové výpravě a shromáždil velkou armádu v Ratisbonu. 11. května 1189 armáda Fridricha Barbarossy opustila Ratisbon a vyšla na cestu do Svaté země. Fridrich při své cestě dobyl město Iconium¹⁷⁵ a pak svoji armádu vedl do Arménie. Tam však při překračování řeky Salef 10. Června 1190 zemřel. Zprávy o jeho smrti se liší, buď se utopil pod tíhou svého brnění, nebo dostal infarkt, což bylo v jeho věku možné. Tato výprava se po čase v podstatě rozpadla a jen skupina mužů pod velením Fridricha Švábského pokračovala směrem na Akkon¹⁷⁶, který oblehla, ale nedobyla až do příjezdu anglických vojsk.¹⁷⁷

Richard I. měl velký zájem účastnit se křížové výpravy. Jeruzalémskému království totiž vládla linie vévodů z Anjou, začalo to vévodou Fulkem V. z Anjou, jehož vláda ve Svaté zemi přišla v roce

¹⁷³ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 150-151.

¹⁷⁴ STEWARD, B., MATTHEWS, J. Bojovníci středověku. Brno: Jota, 1996, s. 90.

¹⁷⁵ dnešní Konya v Turecku

¹⁷⁶ Akko, Acre, Akra

¹⁷⁷ SOUKUP, Pavel. Třetí křížová výprava dle kronikáře Ansberta. Příbram: Knihovna Jana Drdy v Příbrami, 2003, s. 52-111.

1131.¹⁷⁸ Jakkoli Richard toužil splnit slib, že se zúčastní křížové výpravy, musel urovnat domácí záležitosti a sehnat finanční obnos. Uzavřel mír waleským knížetem, který se již bouřil za časů Jindřicha II. Se skotským králem Vilémem I. uzavřel stoletý mír a uznal ho jako nezávislého panovníka. Vilém mu za to zaplatil 10 000 hřiven stříbra. A přesně o to šlo Richardovi, neboť na výpravu potřeboval velmi mnoho peněz. V Anglii prodal téměř veškerý svůj majetek, zavedl mimořádnou daň a měl tak naspěch, že jednou prohlásil: „*Prodal bych dokonce i Londýn, kdybych našel kupce*“¹⁷⁹. V prosinci 1189 se Richard přeplavil přes kanál La-Manche do Normandie. Zde se setkal se svým protějškem Filipem II. Augustem, se kterým domluvil odjezd vojsk do Svaté země na 1. července 1190. Výprava nakonec vyrazila o tři dny později z Vézelay.¹⁸⁰

Oba králové (Richard a Filip) vyrazili směrem na Lyon, kde se cesty obou rozdělily. Richard vyslal své loďstvo napřed do Marseille, kde se s ním později setkal. Filip mezitím pokračoval po souši do Itálie, kde měl v úmyslu se nalodit a plout na Sicílii. Richard měl v plánu to samé, hlavně proto, že král Vilém II. Sicilský¹⁸¹ pozval oba krále roku 1189 na Sicílii. Vilém téhož roku zemřel a novým králem Sicílie se stal Tankred Sicilský.¹⁸² Ten vzal královně vdově Johaně, která byla shodou okolností sestra Richarda, věno po Jindřichovi, které jí mělo patřit. Johana byla dokonce uvrhnutá do domácího vězení.¹⁸³ Na Sicílii, přesně řečeno do

¹⁷⁸ BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. 2000. s. 112.

¹⁷⁹ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 50.

¹⁸⁰ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. 1999, s. 50.

¹⁸¹ Vilém II. Sicilský (1155-1189) zvaný Dobrý byl králem Sicílie v letech 1166 až 1189

¹⁸² Tankred Sicilský (1138-1194) byl král neapolský a sicilský v letech 1189 až 1194

¹⁸³ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 155.

Messiny, dorazil jako první Filip. Richard dorazil o několik dní později. Richard se vzápětí dostal do sporu s Tankredem a v Messině propuklo povstání proti Angličanům. Richard vydal rozkaz k útoku na město. Tankred požádal Richarda o smír a vyplatil Richardovi Johanino věno. Filip II. August, který vše pozoroval, zasáhl do tohoto rozporu. Nakonec se Filipovi podařilo znesvářené strany uklidnit a uzavřelo se příměří. Richard a Filip se poté rozhodli, že na Sicílii přezimují. Během zimy byla mezi oběma králi uzavřena dohoda o dělení kořisti ve Svaté zemi. Filip dokonce chtěl polovinu Johanina věna a Richard, i když mu ji celou nedal, tak mu dal třetinu Johanina věna. Byl to chytrý tah, kterým si pojistil dobré vztahy s Filipem. Avšak tento vztah nevydržel věčně, protože Richard se rozhodl zasnoubit s navarrskou princeznou Berengarií Navarrskou¹⁸⁴, namísto Filipovy sestry Adély Francouzské.¹⁸⁵ To byl další politický tah Richarda a jeho matky Eleonory Akvitánské, kterým se zajistil větší vliv Anglického království na území Francie. Richard se zavázal Filipovi, že je ochoten vyplatit v Adélin prospěch 10 000 hřiven stříbra. Filip s tímto neměl problém a zprostil Richarda manželského slibu.¹⁸⁶

Filip II. August vyrazil se svým vojskem ze Sicílie 30. března 1191 a už 20. dubna přistál v Palestině. Richard vyrazil deset dní po Francouzích. Anglické loďstvo pronásledovalo celou cestu špatné počasí a u jižního Řecka se flotila rozpadla, část lodí se potopila, některé lodě změnily kurz na Kypr a Richard nejprve zamířil na Krétu, poté na Rhodos, kde zůstal až do 1. května.¹⁸⁷ Tady se Richard rozhodl, že Kypr jen

¹⁸⁴ Berengarie Navarrská (1165?-1230) byla anglická královna, manželka Richarda Lví srdce, po jehož boku se zúčastnila třetí křížové výpravy

¹⁸⁵ Adéla Francouzská (1160-1213) byla dcerou francouzského krále Ludvíka VII. a jeho druhé manželky Konstancie. Do dějin se zapsala jako milenka anglického krále Jindřicha II.

¹⁸⁶ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 53-69.

¹⁸⁷ MADDEN, T. The new concise history of the Crusades. New York : Barnes & Noble, 2005, s. 86.

nenavštíví, ale že ho pro sebe dobyje. Důvod byl jednoduchý. Během plavby do Svaté země ztroskotala jedna z lodí na Kypru a na této lodi byla sestra a snoubenka Richarda. Jako druhý důvod se dá uvést, že se ovládnutí Kypru hodilo při cestě do Palestiny, kde se dají přeskupit síly a doplnit zásoby. Třetím důvodem se dá také uvést, že ostrovu vládl císař Izák Komnenos.¹⁸⁸ Ten vládl ostrovu jako nezávislý vládce, protože Byzantská říše neměla sílu ho porazit.¹⁸⁹

Nakonec 6. května 1191 se Richard ukázal u břehů Kypru. Richard požadoval od Izáka propuštění anglických zajatců. Izák Komnenos však tyto podmínky odmítl a začal mobilizovat svojí armádu. Richard zaútočil na přístav Limasol, který ihned kapituloval, a Izák musel odtud ustoupit. Císař později přišel s nabídkou příměří, ale poté, co viděl, jak je Richardova flotila zničena, rozhodl se pro válku.¹⁹⁰ Naštěstí Richardovi I. dorazila nečekaná pomoc. Připlula totiž flotila jeruzalémského krále Guye de Lusignana¹⁹¹, která připlula Richarda přivítat a Guy doufal, že získá Richarda na svou stranu ve sporu o jeruzalémskou korunu. Ve Svaté zemi se totiž rozhořel spor o to, kdo má získat titul krále. Francouzský král podporoval Konráda z Montferratu a později Richard podporoval Guye de Lusignana.¹⁹² Teď již byla převaha křižáků zřejmá a během května Richard ovládl celý ostrov a ten se tak stal nejdůležitější pozicí křižáků ve východním Středomoří.¹⁹³

¹⁸⁸ Izák I. Komnenos (1005-1061) byl řecký vládce byzantské provincie Kypru v letech 1184 - 1196 a byl svržen anglickým králem Richardem I. během třetí křížové výpravy

¹⁸⁹ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 77-82.

¹⁹⁰ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 155-156.

¹⁹¹ Guy de Lusignan byl propuštěn roku 1188. Po smrti manželky Sibyly se rozhořel konflikt mezi Guyem a Konrádem z Montferratu o jeruzalémskou korunu.

¹⁹² DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 153.

¹⁹³ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 177.

Když 5. června 1191 vyplul Richard Lví srdce z Kypru, zahájil tím vlastní křížovou výpravu. Jeho loďstvo plulo podél syrského pobřeží a zakotvilo poblíž Týru. Brány města však byly uzavřeny z rozkazu Konráda z Montferratu. Bylo to z důvodů, že Konrád věděl, že ve sporu o jeruzalémskou korunu Richard straní Guyovi de Lusignan.¹⁹⁴ Díky tomuto jednání se Richard rozhodl pro další plutí a už 8. června Richard připlul k Akkonu. Město však i přes dokonalé uzavření od okolního světa odolávalo. Přiostril se také spor mezi Guyem a Konrádem, protože kvůli smrti královny Sibyly ztratil Guy nárok na korunu, neboť přímou dědičkou byla Sibylina sestra Isabela. Konrád toho využil, nechal mladou Isabelu rozvést s jejím manželem Onfroyem z Toronu, jenž byl jedním z Guyových nejbližších spojenců, a pak se s ní sám oženil. Konrád se tak stal oficiálním uchazečem o královský titul. Avšak i přes tyto spory, město Akkon kapitulovalo 12. července 1191. Když byl Akkon konečně 12. července 1191 dobyt, došlo k rozepřím, při kterých vojáci Richarda Lví srdce (snad na jeho přímý rozkaz) strhli z hradeb zástavu vévody Leopolda, se zdůvodněním, že pouhý vévoda nemůže vyvěsit svůj praporec vedle korouhve jejich krále.¹⁹⁵ Kromě toho měl Richard Leopolda urazit ještě „mnoha hanlivými slovy“. Pravděpodobnějším důvodem rozepře však byl spor o podíl na kořisti, se kterým nebyl rakouský vévoda spokojen. Od této události byly vztahy mezi rakouským vévodou a anglickým králem špatné.¹⁹⁶ Emírové z Akkonu přislíbili zaplatit 200 000 zlatáků a vrátit 1500 křesťanských zajatců, včetně stovky urozených a navrátit relikvii „Pravý kříž“, ukořistěný u Hattínu.¹⁹⁷ Musel se

¹⁹⁴ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 88-94.

¹⁹⁵ NICOLLE, D. Třetí křížová výprava 1191: Richard Lví srdce, Saladin a zápas o Jeruzalém. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 96.

¹⁹⁶ MĚŘÍNSKÝ, Z. Dějiny Rakouska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 98-99.

¹⁹⁷ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 160.

i vyřešit spor o jeruzalémskou korunu. Svolal se sněm baronů, kteří měli rozhodnout, koho zvolit za krále. Guy měl špatné vztahy s barony ve Svaté zemi a tak byl jednoznačně zvolen Konrád. Guyovi se odprodal Kypr, který měli ve vlastnictví templáři, kteří ho dostali darem od Richarda I.¹⁹⁸

Po dobytí Akkonu se na návrat do Evropy chystal král Filip a rakouský vévoda Leopold Babenberský.¹⁹⁹ Richard se pokoušel Filipa přemluvit, aby neodjížděl, protože se obával o kontinentální državy. Filip sice slíbil, že se nic takového nestane, ale po návratu do Francie uspořádal tažení proti Flandrám a Normandii. Filip tak odjel domů a podle Angličanů to byla největší zrada křesťanství. Pro Richarda to ale bylo malé vítězství. Stal se totiž hlavním představitelem celé výpravy.²⁰⁰

První starostí Richarda bylo zajištění podmínek, které se uzavřely s emíry při kapitulaci Akkonu. Saladin byl ochoten tyto podmínky přijmout a propustil část zajatců a ukázal jim Pravý kříž. Mezi křesťanskými zajatci však nebyl žádný rytíř, což se nelíbilo Richardovi. Saladin však v zajetí žádné rytíře neměl, protože je buď popravil, nebo se vykoupili již dříve anebo je prodal do otroctví.[5] Richard urychleně požadoval propuštění rytířů a když Saladin odmítl, Richard to označil za porušení mírových podmínek.²⁰¹ *„Byl (Richard) netrpělivý, protože chtěl co nejdříve vyrazit na Jeruzalém. Zlobily ho průtahy, byl naprosto hluchý k jakýmkoli argumentům a nakonec se rozlítil tak, že nechal přímo před akkonskými*

¹⁹⁸ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 181-182.

¹⁹⁹ Leopold V. Babenberský (1157-1194) byl v letech 1177 až 1194 vévoda rakouský a v letech 1192 až 1194 vévoda štýrský, pocházející z rodu Babenberků.

²⁰⁰ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 178.

²⁰¹ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 160-161.

*hradbami pobít přibližně tři tisíce muslimských vězňů-muže, ženy i děti“.*²⁰²

24. srpna Richard odeslal část armády, aby vytvořila základnu u Caymontu. Následující den se dala křižácká armáda do pohybu ve třech proudech podél pobřeží.²⁰³ Saladin svou hlavní armádu shromáždil v Arsufu, zatímco jeho lehká jízda podnikala nájezdy na křižácká křídla a zadní voje. Kvůli úpornému vedru trvalo křižákům dva týdny, než dorazili k Arsufu, aby zde svedli bitvu se sultánem Sýrie a Egypta.²⁰⁴ Dne 5. září se sešel král Richard a Saladinův diplomat al-Ádil. Richard požadoval na Saladinovi odstoupení celé Palestiny, ale to ad-Ádil razantně odmítl a jednání tak zkrachovala.²⁰⁵ Bitva mezi oběma armádami se odehrála o dva dny později. Richard použil jinou taktiku než jeho předchůdci ve Svaté zemi. Zaujal obrannou pozici a do středu svých linií vkomponoval legendární anglické lučištníky, kteří zasahovali útočící muslimskou jízdu. Richard vyčkával, až Saladin vyšle hlavní voj svého vojska, ale tuto situaci nevydrželi bojechtiví špitálníci a vrhli se do protiútoků. Ostatní rytíři se nechali strhnout bojem a Richard musel do čela vojska. Anglický král porazil sultána v této bitvě díky své bojové povaze.²⁰⁶ Saladinova pověst neporazitelnosti byla rázem pryč.²⁰⁷

Křižáci ihned po bitvě dobyli přístav Jaffa. Ale Richard poté netáhl ani na Jeruzalém ani nikam jinam. V Týru totiž rostla opozice Konráda

²⁰² OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 103.

²⁰³ NICOLLE, D. Třetí křížová výprava 1191: Richard Lví srdce, Saladin a zápas o Jeruzalém. s. 55.

²⁰⁴ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 161.

²⁰⁵ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 157.

²⁰⁶ OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. s. 107-108.

²⁰⁷ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. s. 179.

z Motferratu, který se odmítal účastnit Richardova tažení proti Jeruzalému. A tak začal Richard vyjednávat se Saladinem. Jednání mezi Richardem a Saladinem byla velmi složitá a nepřehledná. Anglický král požadoval navrácení Jeruzaléma a většiny Jeruzalémského království, což ad-Ádil a Saladin odmítali. Jednání také probíhala mezi Konrádem a Saladinem, ale i tam vyjednávání zkrachovala.²⁰⁸

V zimě roku 1191 Saladin rozpustil polovinu své armády, protože si myslel, že Richard nic neuskuteční přes zimu. Richard naopak povolal posily z Akkonu a v listopadu 1191 vytáhl na Jeruzalém. Záhy si uvědomil, že obléhat město s vojskem v zádech by nebylo možné, a tak stočil své vojsko na jih a dobyl zničený Askalon.²⁰⁹ Saladinova pozice v Jeruzalémě nebyla silná, dokonce zvažoval ústup z města. Nakonec se rozhodl otrávit všechny studny v okolí Jeruzaléma a připravoval se na obranu města.²¹⁰ Richard přitáhl před město, ale tři týdny jen vyčkával a přepadal muslimské kolony. Z Egypta vyšla velká obchodnická kolona, kterou bez potíží křižáci přepadli a zmocnili se kořisti.[3] Po tomto úspěchu se však anglický král rozhodl ustoupit zpět k Jaffě. Jednání začala nanovo. Sultánovi se nelíbilo držení Askalonu křižáky a nabízel jim jako protinávrh Lyddu²¹¹. Tuto nabídku Richard odmítl a odplul do Akkonu. Náhlé situace využil Saladin a vytáhl na Jaffu, kterou během tří dnů dobyl. Avšak následující den se v přístavu Jaffa vylodil král Richard Lví srdce, muslimy ve městě překvapil a vytlačil je z města.²¹² Hlavní část Richardovy armády se vydala po souši na jih. A tak se Richard musel bránit přesile muslimů. Richard sešikoval svoje vojáky, kterých bylo velmi

²⁰⁸ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 159.

²⁰⁹ BRIDGE, A., Křižové výpravy. s. 161.

²¹⁰ DUGGAN, A., Křižácké výpravy. s. 163.

²¹¹ Lod v dnešním Izraeli

²¹² BRIDGE, A., Křižové výpravy. s. 166-168.

málo. Měl totiž jen padesát čtyři rytířů, patnáct koní a asi dvě tisícovky námořníků. Richard tedy zaujal obranné postavení a úspěšně odrážel muslimské výpady. Nakonec Saladinovy šiky prorazili angličtí lučištníci a janovští kušičníci a Richard podnikl výpad proti jeho liniím. Sultán dal rozkaz k ústupu do Jeruzaléma.²¹³

Richard se po bitvě rozhodl netáhnout na Jeruzalém. Znovudobytí Jaffy a následná bitva byla poslední vojenskou akcí Richarda ve Svaté zemi. Následně poté těžce onemocněl a navíc z domova dostával zprávy o tom, že v jeho zemi je nestabilní politická situace, které hojně využíval jeho bratr Jan.²¹⁴ Konečná dohoda mezi Richardem a Saladinem byla podepsána 2. září 1192 smlouva zahrnovala pětileté příměří, křížácké državy na palestinském pobřeží od Bejrútu po Jaffu.²¹⁵ Jeruzalém, i když zůstal pod vládou muslimů, byl zpřístupněn křesťanským poutníkům, ale ti si nesměli do města přinést zbraně.²¹⁶ Tímto třetí křížová výprava skončila.

5.3. Anglie před, během a po křížové výpravě

Když roku 1154 nastoupil na trůn nový král Jindřich II., který byl po velmi dlouhé době stabilní následník trůnu. Jeho říše sahala od skotských hranic až k Pyrenejím. V té době se dal označit za nejmocnějšího vladaře Evropy, měl větší bohatství než císař Svaté říše římské a francouzský král ovládal na pevnině méně území než sám Jindřich. Za Jindřichovy vlády Anglie nebyla za srdce říše, bylo to Anjou ve Francii. Tam Jindřich vyrostl a přesídlil tam královský dvůr. Jeho prvním úkolem bylo napravit poškození, která Anglie zažila během občanské války. Roku 1157 vyvinul

²¹³ DUGGAN, A., Křížácké výpravy. s. 164.

²¹⁴ BRIDGE, A., Křížové výpravy. s. 168.

²¹⁵ HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křížáci v Levantě. s. 180-181.

²¹⁶ TAUER, F. Svět islámu: Dějiny a kultura. Praha: Vyšehrad, 2006. s. 185.

Jindřich diplomatický tlak, aby přinutil skotského krále Malcolma IV. navrátit oblasti Cumberland, Westmorland a Northumbii. Ale ve Walesu narazil na dvojici zkušených panovníků, kteří se nedali zastrašit. Jindřich se pokusil velšské vévody porazit silou zbraní, avšak proti němu stála gerilová taktika Velšanů a špatné letní počasí, které ve Walesu často vládne. Už v roce 1155 si Jindřich také pohrával s myšlenkou na dobytí Irska, sám výpravu vedl v letech 1171-72, ale díky situaci, která se udála v království, musel ustoupit z téhle expedice.²¹⁷

Ve společenském a kulturním ohledu zůstala Anglie tak trochu stojatou vodou. Oblasti jako Anjou, Normandie, Bretaň a další vzkvétaly. V Bretani král doženil svého syna Geoffreyho do funkce vévody. Roku 1170 jmenoval svým spoluvládce v Anglii svého syna Jindřicha Mladíka. Tento titul byl však pro Mladíka jen formální, protože veškerou moc si podržel sám Jindřich II.²¹⁸

Jak Jindřich II. stárnul, přemýšlel o tom, jak rozdělit své panství mezi své syny. Nejstarší Jindřich měl zdědit otcovo dědictví, tedy Anjou, Normandii a Anglii. Richard měl zdědit dědictví po své matce Akvitánii. A Geoffrey měl dostat dobytou Bretaň. Na Jana v té chvíli nic nezbylo, přesto v roce 1185 obdržel Irsko.²¹⁹ Ale Jindřich II. netušil, co se stane následující dny. V roce 1173 začal odboj jeho synů proti němu samotnému.[1] *„Jindřich následník trůnu opouštěl otcův dvůr v zoufalé náladě a připojil se ke dvoru svého tchána Ludvíka VII. To byl březen 1173. Jindřichovi bratři Richard a Geoffrey se k němu připojili a také jejich matka, Eleonora Akvitánská, která byla později zadržena svým manželem na cestě k rebelům“.*²²⁰ Koalice Ludvíka VII. a jeho nových spojenců

²¹⁷ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 115-116.

²¹⁸ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 118.

²¹⁹ MORGAN, K., Dějiny Británie. s. 119.

²²⁰ BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. s. 55.

zaútočila na Jindřichova panství na kontinentě v dubnu 1173. I když byly útoky zprvu úspěšné, Jindřich se ukázal v plné síle a rychle porazil. Další nepokoje propukly roku 1182, kdy syn Richard povstal proti otci Jindřichovi II. a podporoval svého bratra Jindřicha. Avšak Jindřich Mladík zemřel následující rok a Richard se stal dědicem trůnu.²²¹ Za další tři roky zemřel další Jindřichův syn Geofrey. Od této doby král Jindřich II. začal upřednostňovat svého syna Jana a žádal Richarda, aby Janovi vydal Akvitánii. To se Richardovi nelíbilo a spojil se s francouzským králem Filipem II. Augustem. Jindřicha jednání jeho syna velice zklamalo a zemřel 6. července 1189.²²²

Novým králem Anglie se stal Richard. Jeho pozice byla nenapadnutelná, protože měl v zádech pevné spojení s francouzským králem. Jan zůstal pánem Irska a Bretaň po čase připadla Geofreyho synu Arthurovi. Richard ovšem v Anglii netrval moc času, protože přislíbil účast na nové křížové výpravě. Richard pověřil své důvěrníky, aby se postarali o zemi.[8] Během Richardovi nepřítomnosti sice v Anglii došlo k nepokojům, ale díky jeho opatřením pro případ mimořádné situace byla znovu nastolena stabilní vláda.[13] Francouzský král Filip II. se pokoušel po svém návratu z křížové výpravy dobýt území Normandie a Flander, avšak bez úspěchu. Ke škodám došlo, až když byl Richard v roce 1192 zadržen Babenberským vévodou. Král Filip II. dobyl velkou část Normandie. Richard byl propuštěn poté, co zaplatil 100 000 marek. Po velmi krátké návštěvě se král vrátil na pevninu. Následujících pět let dobýval ztracená území. Ke sklonku jeho života, Richard díky své válečné povaze, dobyl nazpět takřka všechna území, která ztratil. Jenomže roku 1199, Richard zemřel při obléhání Châlus-Chabrol, kde

²²¹ BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. s. 8,24,55.

²²² MORGAN, K., Dějiny Británie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 119.

potlačoval vzpouru hraběte z Angoulême. Richard I. po sobě nezanechal žádné potomky a s ním končí éra slavných křižáckých králů.²²³

²²³ MORGAN, K., Dějiny Británie. Praha: s. 120-121.

6. ZÁVĚR

V této bakalářské práci s názvem Anglie a křížové výpravy je popsán vývoj všech tří křížových výprav a anglického království jejich vévodů či hrabat. vojensky úspěšná byla jen první výprava, ostatní dvě výpravy už nedosáhly takového vojenského a územního zisku. Z práce lze vyčíst i vztahy mezi jednotlivými oblastmi ve Svaté zemi s muslimskými sousedy a jejich šarvátkách.

Křížové výpravy byly pro křesťanskou společnost novou složkou života. Většina chudých nebo nemajetných lidí se vydávalo do Svaté země jen proto, že je hnalo náboženské přesvědčení, které v této době bylo veliké. Křížových výprav do Svaté země bylo přesně devět, ne všechny však směřovaly do Palestiny, některé putovaly do Egypta a jedna z nich přistála v Tunisu. Ale o křížových výpravách můžeme slyšet i z novějšího období, např. papežské projekty z 15. století a hlavně z válek mezi Habsburskou říší a Osmanskou říší v 16.-18. století.

Vliv Anglického království na tyto výpravy byl nezanedbatelný. V první výpravě cestovali tři angličtí šlechtici, jeden z nich nedokončil výpravu, ostatní dva ano. V této výpravě sice anglický vliv nebyl tak velký jako v dalších dvou výpravách, ale i tak se Anglie a jeho služebníci zapsali do dějin první křuciáty.

Ve druhé křuciátě anglické vojsko společně s Alfonsem Portugalským dobyli město Lisabon, které se později stalo hlavním městem Portugalska. Tato výprava anglických vojáků, kteří původně směřovali do Svaté země, byla nadmíru úspěšná. Angličané, kteří přistáli se svými loděmi u města Porta, začli s dobýváním Portugalska ve jménu Alfonse I. a reconquisty Iberského poloostrova. Nakonec křížáci z Anglie dobyli zpět polovinu území Portugalska a tím Portugalské království získalo silnou pozici na Pyrenejském poloostrově. Většina anglických křížáků se po dobytí Lisabonu v Portugalsku usadila na volných

panstvích, které zde zůstali po muslimech. Anglický duchovní Gilbert byl po strhnutí lisabonské mešity prohlášen novým biskupem.

Největší vliv z anglického království rozhodně měl král Richard I. Lví srdce. Třetí výprava měla být největší ze všech i proto, že se jí zúčastnili tři evropští králové. Avšak Fridrich I. Barbarossa zemřel na cestě do Jeruzaléma v řece Salef a Filip II. August odjel kvůli sporům o jeruzalémskou korunu s Richardem. A Richard se stal samotným vůdcem výpravy, ve které dokázal porazit „neporaženého“ Saladina u Arsufu. Král anglický však nedokázal dobýt hlavní město Jeruzalémského království a vyjednal čtyřleté příměří.

Anglický vliv na Svatou zemi tímto neskončil. Následující výpravy však neměli takový ohlas v Evropě jako předtím. Čtvrtá křížová výprava ani nedosáhla Jeruzalémského království, protože skončila dobytím Konstantinopole benátskými jednotkami. Pátá výprava skončila nezdarem při dobývání Egypta. Šestá výprava, konaná v letech 1228-1229, byla vedená císařem Fridrichem II., patří mezi ty úspěšnější výpravy. Křesťané získali město Jeruzalém a následně Betlém, Nazaret a Galileu, bez jakéhokoliv boje, protože císař vyjednal takto výhodnou smlouvu s muslimy. Později se Fridrich II. nechal protiprávně korunovat králem Jeruzalémským, protože na něj byla v minulosti uvržena klatba.

Následující sedmou a osmou křížovou výpravu vedl francouzský král Ludvík IX. Jedna z nich směřovala do Egypta, druhá do Tunisu kvůli obchodním zájmům francouzského krále. Obě výpravy francouzského krále byly neúspěšné a sám při druhé z nich Ludvík zemřel. V Tunisu se zastavil i anglický princ Eduard, ten však ihned pokračoval směrem do Palestiny.

Poslední deváté křížové výpravy se zúčastnil anglický princ Eduard. Budoucí král Anglie se zde utkal s mameluckým vládcem Bajbarsem a chtěl se spojit s Mongoly proti muslimům. V této době byly

Latinské státy v rozkladu a princovi síly byly velmi slabé. Po roce stráveném ve Svaté zemi, Eduard vyhodnotil situaci jako špatnou a roku 1272 opustil Palestinu a vrátil se do Anglie. Princ při této výpravě málem zahynul, protože těsně před jeho odjezdem na něj byl spáchán atentát. Muslimové využili slabosti křesťanských oblastí a roku 1291 padla poslední křižácká pevnost Akkon v Levantě.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

7.1 Prameny

[1] CHATRESSKÝ, F. Fulchera Chartresského Historie Jerusalémská čili děje rytířstva křesťanského na výpravě do země svaté od léta Páně MXCV do MCXXVII a kralování obou Balduinů v Jerusalémě. Praha: Družstvo přátel studia, 1920.

[2] Dobytí Lisabonu a reconquista Portugalska (ed. BINKOVÁ, S., HAVLÍKOVÁ, M.). Praha: Argo, 2008.

7.2 Literatura

[1] BARTLETT, R., England under the Norman and Angevin Kings 1075-1225. Oxford: Clarendon Press, 2000.

[2] BALDWIN, M. W., a kol. A History of the Crusades. Vol. 1, The first hundred years. Madison: University of Wisconsin Press, 1969.

[3] BRIDGE, A., Křížové výpravy. Praha: Academia, 1995.

[4] BUNSON, M.; AUMANN, J., BUNSON, M. Our Sunday Visitor's Encyclopedia of Saints. Huntington: Our Sunday Visitor, 1998.

[5] ČORNEJ, P., KUČERA, J. P., VANÍČEK, V. A KOL. Evropa králů a císařů. Praha: Ivo Železný, 1997.

[6] DORAZIL, O. Vládcové v dějinách Evropy: 800-1648, díl první. Klatovy: Amlyn, 1992.

[7] DUGGAN, A., Křižácké výpravy. Praha: Orbis, 1973.

[8] GIBBON, E. Úpadek a pád římské říše. Praha: Levné knihy KMa, 2005.

[9] HROCHOVÁ, V., HROCH, M., Křižáci v Levantě. Praha: Mladá fronta 1975.

[10] HROCHOVÁ, V., HROCH, M. Křižáci ve svaté zemi. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996.

[11] HROCHOVÁ, V. Křižové výpravy ve světle soudobých kronik. Praha Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

[12] KOVAŘÍK, J., Meč a kříž – Rytířské bitvy a osudy I. 1066-1214. Praha: Mladá fronta 2005.

[13] MADDEN, T. The new concise history of the Crusades. New York : Barnes & Noble, 2005.

[14] MANGO, A. The Oxford History of Byzantium. Oxford: Oxford University Press, 2002.

[15] MORGAN, K., Dějiny Británie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011.

[16] NICOLLE, D., První křižová výprava 1096-1099 Dobytí Sváté země. Praha: Grada Publishing a. s., 2007.

[17] NICOLLE, D., Druhá křižová výprava 1148 Pohroma před branami Damašku. Praha: Grada Publishing, 2010.

[18] NICOLLE, D. Třetí křižová výprava 1191: Richard Lví srdce, Saladin a zápas o Jeruzalém. Praha: Grada Publishing, 2008.

[19] OBERMAIER, S. Richard Lví srdce: Král, rytíř, dobrodruh. Praha: Ikar-N, 1999.

[20] PHILLIPS, J., The Second Crusade-Extending the Frontiers of Christendom. New Haven: Yale University Press, 2000.

[21] RILEY-SMITH, J. Atlas of the Crusades. New York: Facts on File, 1991.

[22] RUNCIMAN, S. A History of the Crusades, vol. II: The Kingdom of Jerusalem and the Frankish East, 1100-1187. Cambridge: Cambridge University Press, 1952.

[23] SOUKUP, Pavel. Třetí křížová výprava dle kronikáře Ansberta. Příbram: Knihovna Jana Drdy v Příbrami, 2003.

[24] STEWARD, B., MATTHEWS, J. Bojovníci středověku. Brno: Jota, 1996.

[25] TATE, G., Křižáci v Orientu. Praha: Slovart, 1996.

[26] TAUER, F., Svět islámu. Praha: Vyšehrad, 2006.

[27] ZÁSTĚROVÁ, B., Dějiny Byzance. Praha: Academia, 1994.

8. RESUMÉ

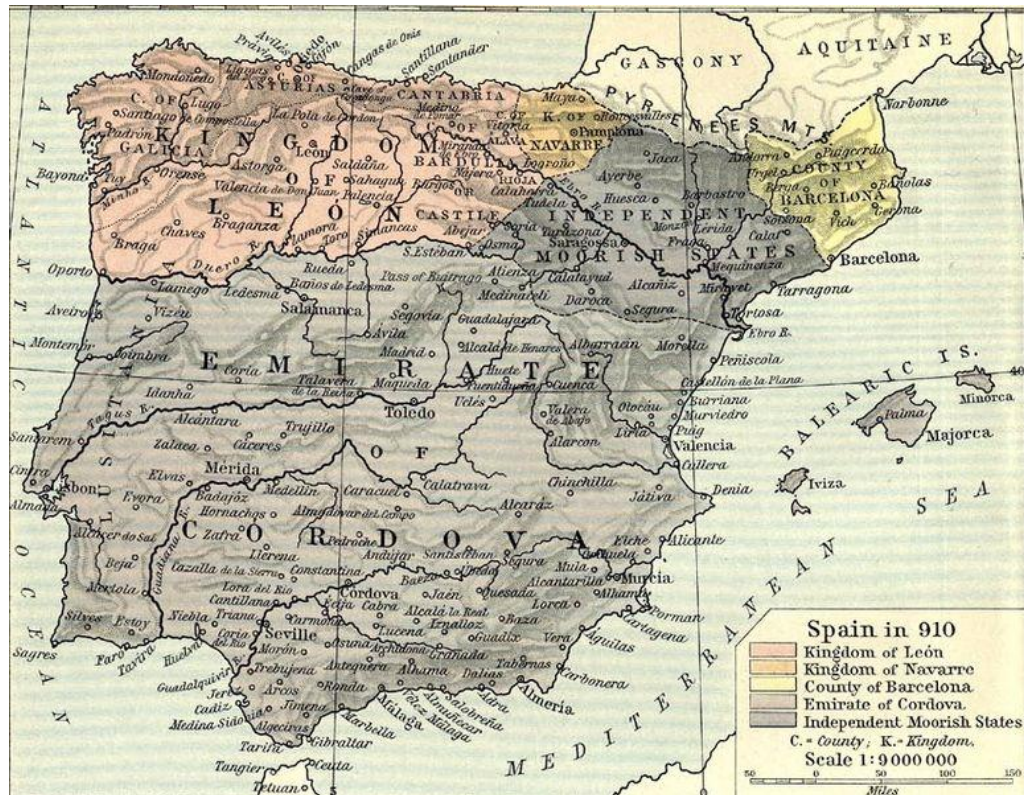
The aim of this bachelor thesis was to explain history of three Crusades and the history of Kingdom of England in this period.

In the chapter „Situation before Crusades“ Byzantine Empire is shortly draw up till 1095 and Seljuk Empire is also described till 1095. Then in further chapters - „The First Crusade“, „The Second Crusade“ and „The Third Crusade“ - the Crusades are explained in details, their declaration, process and development in Kingdom of England. These chapters are very important to understand the issues of Crusades in broad context. In the chapter „The First Crusade“ is mapped the big, successful march of European noblemen into Holy land. One of part of the chapter „The Second Crusade“ is detailed described the Expedition of Englishmen to Portugal. And also a lot of space in the chapter „The Third Crusade“ is devoted to Richard I. the Lionheart, the king of England and lord of Ireland.

This bachelor thesis is concluded with the chapter „Finish“, where the finding is drawn up.

9. PŘÍLOHY

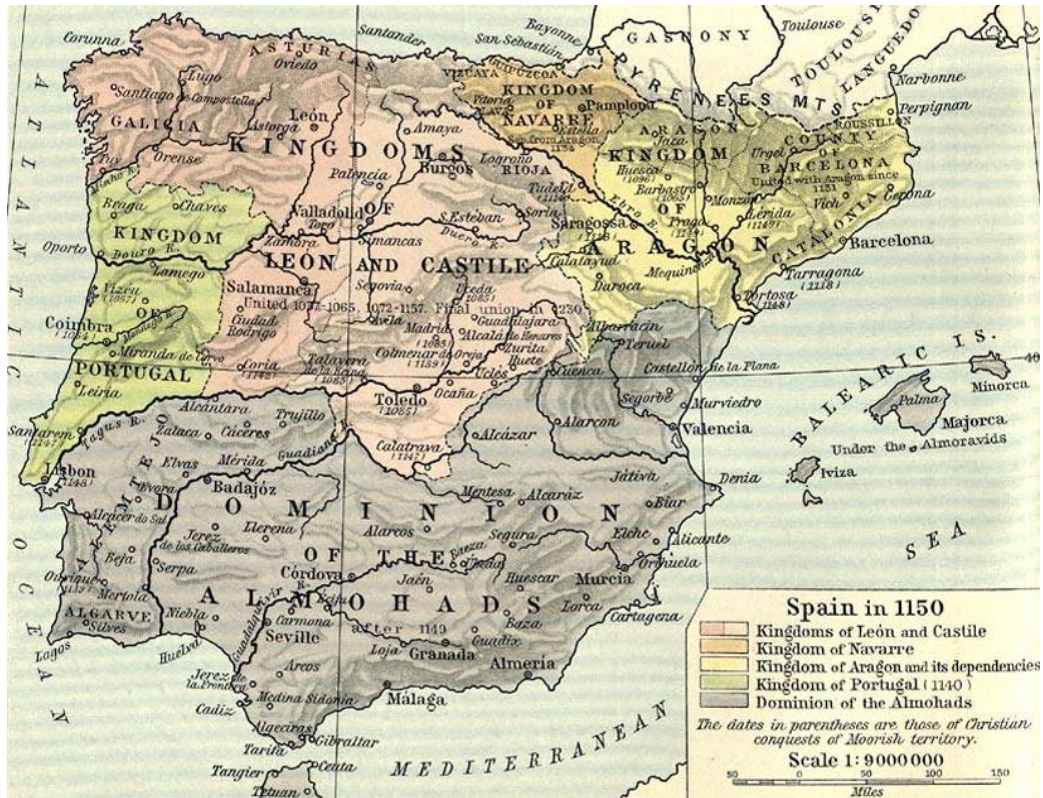
Obrázek 1: Pyrenejský poloostrov v roce 910

9th C Al-Andalus [online].

<http://www.spainthenandnow.com/userimages/al-andalus-774px-espana-910-wikimedia.jpg>

Obrázek 2: Pyrenejský poloostrov v roce 1150

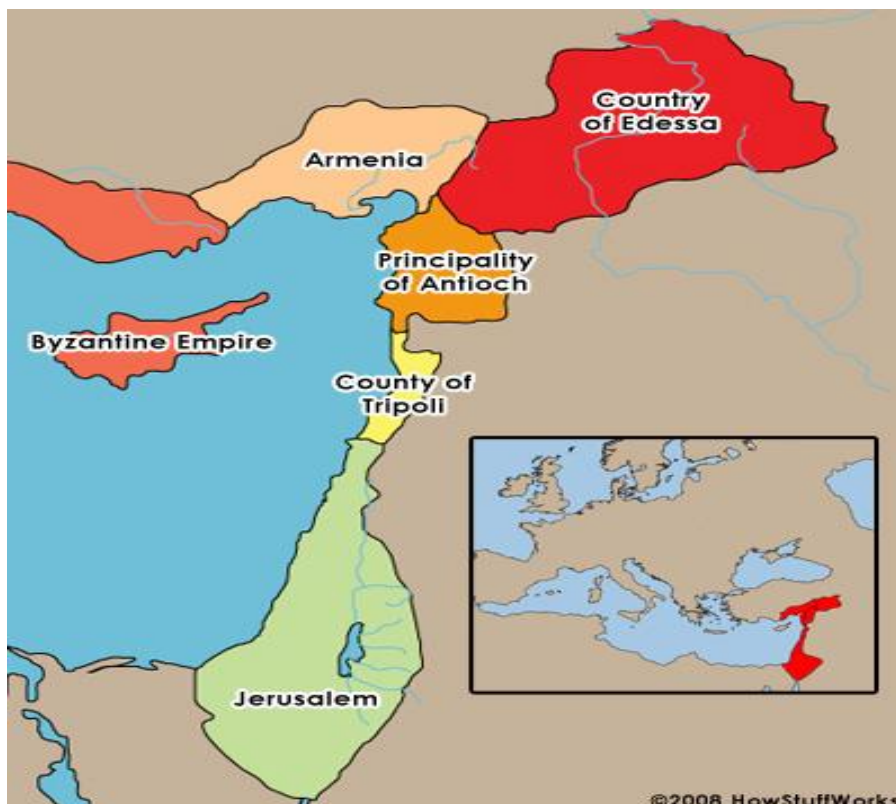
http://www.emersonkent.com/map_archive/spain_910.htm

Obrázek 3: Anglické království za Jindřicha II.

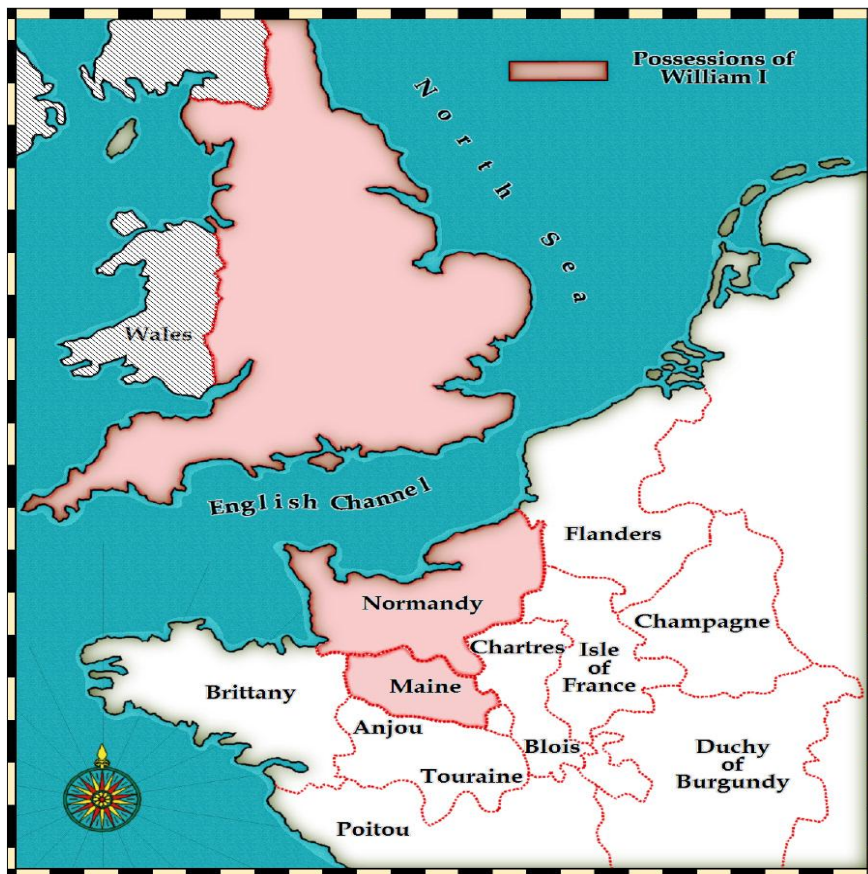
<http://www.heritage-history.com/maps/philips/phil035.jpg>

Obrázek 4: Svatá země po první křížové výpravě

<http://static.ddmcdn.com/gif/crusades-map-crusader-states.jpg>

Obrázek 5: Panství Viléma I. Dobývatele

http://www.timeref.com/william_possessions.jpg